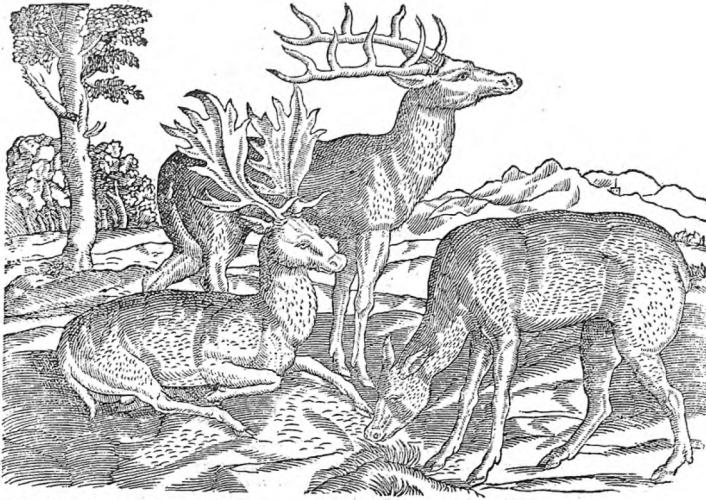

CERVINVM CORNV.

Cervorum hi foria.

Cervi animalia sunt notissima. Sed quoniam eorum natura non omnibus cognita est, ut candido cuique lectori fiat satis, ea de Cervis hic referam, quae Aristoteles tum VI & IX, de historia animalium libris, tum IIII. de partibus eorundem posteritatis memoriam prodidit. Cervi itaque fylvestrium animalium genere constant, magnitudine asinorum, cursu velocissimi, & ingentibus armati cornibus. Si cum turgente iam venerit coitum appetunt, adeo rabie libidinis insuunt, ut insaniant, & maximo cum strepitu, & clamore uagentur in fylvis. quo fit, ut conualles, & montium cauitates, eorum boatu resonent. Tanto impetu, tantaque rabie mares feruntur in coitum, ut saepe inter coendum feminas declinent, atque prosteruant in terram. Cum autem maris genitale utpote durum, suslinere non possint, feminas euntes, & currentes coeunt, & concipiunt. Mares non in eadem immorantur, sed mutant, & hircorum modo, breui interposito tempore aliam, atque aliam supergrediuntur. Si forte fortuna in unam tantum feminam concurrant plures, imis, cornuum adminiculis, statim supra se totum enatis, acriter inter se pugnant ad mortem usque. Cum mares impleverint feminas, separantur per se ipsi, & propter libidinis graueoleantibus quibus solitarius serobes fodit. Fatent ut hirci: facies eorum coeum nigrescit aspergine, ut hircorum. Degenti ita quousque imber accedit, tum paucua repetunt. Hec ideo cervo accidit, quia salax animal (suae naturae est, atque etiam quia pingui abundat: pinguescunt enim aestate supra modum. Quamobrem nec currere quidem possunt: sed secundo, aut tertio cursu capiuntur ab his, qui pedibus insciantur. Quo fit ut ubi se praecipue sensere, latebras quarant, satentes incommovent pondus. Coitus est ab auctore, Mense Augusto, & Septembri. Implentur cervus paucis diebus, & ab eodem mense. Vt sero ferunt oculo Menses. Triant magna ex parte uinum: sed nonnullis etiam geminos cervum perperisse per se esse est. Ferarum quadrupedum Cervus maximè prudentia praesare videtur, tum quia circa semitas pariat, quò scilicet beluae rapaces propter homines minus accedunt: tum etiam quia cum peperit, involucrum primum exedit, quò ad multa (ut nonnulli asserunt) in medicamentis expetatur. Redeunt mox ad prolem, deorata à partu sese libere. Anniculis maribus nondum cornua nascuntur, nisi quoad indicij gratia sit initium quoddam pretuberans, quod breue, hirtumque est. Bimis cornua primum oriuntur simplicia, & rursus ad subularum similitudinem: quamobrem Subulones per id temporis eò vocant. Trimis bifida exeunt. Quadrimis trifida, atque deinceps ad hunc modum (ut Aristoteles inquit) procedit numerus usque ad annum sextum. Ab hoc similia semper procedunt, ita ne sit dignoscere statem ramorum numero. Ferè in Italia (sit tamen cum Aristotelis venia dictum) usque ad undenarium numerum ramificant. quod & Albertus testatur se vidisse in Germania, quemadmodum, & nos vidisse fatemur. Addeam praeterea, quod cervo scimus, Gulielmum Bavaris ducem inter res suas pretiosas habuisse bina cervi cornua, quorum singulus unum & nignini ramos fundebat. Hæc admiranda cornua profecta dono, utpote raro ac singulari, data fuerunt Serenissimæ Pannoniorum Reginae Mariae, Caroli v. Imperatoris, & Ferdinandi Romanorum Regis forori. Vnum est credere Cervorum statis agnos dignosci posse ramorum numero, quòd singulari ultra centum annos iuxta narrat auctores, cornua quer cubus, & pinis maiora fuissent. Ceterum (ut Aristoteles scribit) duplici indicio senes cognoscimus, tum quòd dentes aut nullos, aut paucos habeant: tum quòd adminiculis careant, qui imis cornibus prominent ante frontem; Nam us in pugna utuntur iuniores, sed in senibus non reuascuntur, cum praesens omnino cessent. Cervi (ut etiam Theophrastus inquit libro, & capite primo de historia plantarum) quotannis cornua amittunt: ideo Aprilis ipsa die quàm maximè incipiant petunt. Latent amissis velut inermes, sed & ipsi bono suo invidentes. Fit hoc mense Aprilis, statuto tempore. Idque opacis facient locis, ut micarum tegulo nascunt. Pascuntur per id tempus noctu quasi mercedantes, donec recipiunt cornua. Decidua antitum difficilibus, & inaccessis locis, & qua inueniri nequeant, unde illud proerbitur ortum. Quia cervi antitum cornua. Quasi enim sua amiserint arma, cauent ne inermes reperiantur. Cornu sinistrum compertum esse (inquit Aristoteles) à nemine adhuc fertur: occultum enim id tanquam quoddam medicamento praeditum: est Plinius, & Albertus oculi dextrum memoria prodiderunt. A phalangio demorsis, vel à quouis genere

Vulgaris opinio uana.

eiusdem, canctos edunt : quod idem homini etiam prodesse putatur : sed non carent fastidio . Cervi sibilio, & cantu venantium, pastorumq; silulis capiuntur : melicentur enim allicunturque ea voluptate , ita vt alter venantium canet palam, aut sibilat, alter clam feriat a tergo, vbi focus iam tempus esse significat . Namque animal simplex ceruus esse, & omnium rerum miraculo suspens, intantum vt equo, aut bucula accedente, propius hominem iuxta venantem non cernat, aut si cernat, arcum ipsum sagittasq; miretur . Si ceruus erectas auriculas teneat, acerrime sentit , nec latere insidias possunt ; sui demissas facile interimitur . Maria tranant gregatim natantes porrepto ordine , & capita imponentes precedentium claudis , vicibusque ad terga redeunt . Hoc maxime notatur a Cilicia Cyprum traiecentibus . Nec vident terras , sed in odore carum natant . Cervorum semine cornua non habent : nec maribus nascuntur, si cum per statem nondum cornuigerent, castrantur : sed si cornigeris testes excludunt, non decidunt cornua, & magnitudine eadem seruantur . Cervus tamen cornigerus, non sine natura miraculo, quandoque inuentus esse comperitur habeo . Huius autem miraculi fidem facere possunt illa cornua ceru-
 quae sunt Auguste Vindelicornum apud Antonium Fuggerum nobilissimum diuitem, in quorum singulo exaferantur conuincuntur . Atque idipsum confirmari potest non dissimilibus ceruus cornibus , que argento laborato ornata versantur Dux ille Baurariae, de quo a nobis paulo ante facta est mentio . Vita Ceruus vt Plinius memoriae prodidit libro viii . cap . xxxvii . in confesso longa : quandoquidem post centum annos quidam capti sunt cum torquibus aureis, quos Alexander Magnus addidit, adoperis iam cute in magna obestitate . Ceterum quod vita tam longa sint cerui , quanta esse ferunt, non videtur approbasse Aristoteles libro vi . de historia animalium , vbi sic inquit . Vita esse quam longa hoc animal fertur . Sed nihil ceri-
 tes . Qui re vera nihil certi nati scipi potuit ex his, qui centum annos post Alexandram capti sunt cum torquibus aureis . Nec etiamnum ex Caesaris Augusti ceruis, quae similiter innumeris elapsis annis post eius imperium capta, nunquam angulari potuit, prohibente torque argenteo temporis diuturnitate cute quasi contexto, in quo scripta legebatur verba haec . Nolime tangere, quae Caesaris sunt . Monte Asse Elapho nomine apud Argynsam quo loco Alcibiades mortem obiit . Ceruus omnes scissa aure sunt, qua nota vt alibi si loca mutauerint, dignoscuntur . Mirum quippe est dixisse Aristotelem libro viii . cap . xxxviii . Cui tamen palam omnibus sit, & aprorum, & ceruorum greges in Apricia haberi . Nisi forsitan posteriori quo aliunde eo fuerint illati . Distaminum herbam extrahendis sagittis (vt Plinius auctor est lib . viii . cap . xxvii .) cerui mon-
 straverer percussio eo telo, palusque eius herba eiecit . Quod tamen Dioscorides capris attribuit telo in Creta vulneratis . Cerui namque fel in iecore non habent, quemadmodum equi, asini, muli, cameli, damae : & in natalium genere delphinus, & pho-
 sed nec a canibus quidem edantur, nisi prae pingua sint : amarecant enim bile, qua iussidantur . At ceruis Achaenis cognomi-
 mine, fel contineri in cauda credunt, auctore Aristotele . Est quod ibi contineri aiunt, colore quodam simile felli, sed non ita
 ut fel humidum, lieni simile parte interiore . Hoc degustantibus atrocissimum est venenum, adeo ut breui temporis spatio ho-
 minem e medio tollat . Vermes cerui omnes continent in capite viuos, qui nasci solent sub lingua in concavo circiter vertebrae
 qua ceruus immeditatur caput, magnitudine haud minores res, quos maximos carnes putres ediderunt . Gigni vniuersi, atq; con-
 triviti solent numero adeo circiter viginti . Cervinus sanguis (ut Ras inquit libro vii . agitans animalibus dicato) clysteribus in-
 fersibus intestinorum vlcera sanat, & diuturnas alui fluxiones cobibet : ex vino vero sumptus, venenatis sagittis restitit . Fius ce-
 rebri nonerorum, & compaginum collectiones mundat . Cornu ad candorem vsque exsultum, esse melle haustum, alui tinas
 pellit . Inueniunt ceruorum tenerima cornua, quae adhuc lanuginosa cuticula operiuntur (auctore Scribonio Largo) in taleo-
 rum concia, & nono sic illi indita, ac inde operculo argilla circumlito, in cibarium imposita, donec adeo arecant, cum in pulue-
 rem facile conteri possint, additis pipere, & myrrha, coli cunctis itibus diligenter colligi scribit, & quocumque portari cum ipsis in cingulo . Os pra-
 terea, quod in ceruorum coram reperiunt (tamesi Vesalius in aliquo clarissimus libro , quem de buonana fabrica edidit, nul-
 lum inibi os reperiri falso contendit) omnibus cordis affectibus confert . Quin & contra omnia venena mirifice praestat,
 accipiant in compositionibus, ut facere consueuerunt . De Tubere , seu Poeto ceruino , vel fongio , quem e cerui semine oriri
 quidam asserunt, satis superq; a nobis dictum est in libro nostrarum Epistolarum . Itaque qui haec non legerunt, ibi bene sine fun-
 gi historiam, & vires inuenient . Quod Graeci ελεος νιες id Latini Ceruinum cornu vocant : Itali, il Cornu del ceruo ; Germa-
 ni, Hirtzborn : Hispani, Cuerno de cierno ; & punta de cierno : Galli, Corne de cerf .

Aristotelis, & Plinii lapsus.

Vermes in ca- pite cerui.

Cerui usus in medicina.

Nomina .

Κερατα.

E R V C A E .

C A P . L I I I .

Erucis, quae in oleribus gignuntur, cum oleo peruncti, a uenenatis bestijs feriti negantur.

Erucarum hi- storia.

ERUCIS, quibus oleres maxime inimicantur, animalcula sunt vulgaris notitiae, sed horis admodum noxia, quod qua-
 doque adeo numerose proeminant, ut iniuitis oleribus olea cuncta una tantum deorent nocte . Gignuntur (ut memo-
 ria prodidit Aristoteles libro v . cap . xix . de historia animalium) ex videntibus barbarum folijs , maximeque ex brassica .
 Primum minus quid milio constitit in folio : mox vermiculi inde conabuntur, & augentur : tum intra triduum eruculae af-
 formantur . Haec tempore senescentes motu cessant, suaeq; forma immutantur, & argenterae : tum intra triduum eruculae af-
 fulget : ob idq; (vt Aristoteles prodit, & post ipsum Theophrastus libro v . de causis plantarum) appellatur tantisper corys-
 lides, quae aureas dixerit . Dum eo putamine integuntur, ad tactum tantum mobiles sunt , & palpantes , meatibus ara-
 neis obducta non os, non aliud ex membris, quod conspicuum sit, possident . Longo post tempore putamine obrypto, con-
 stant : at vero cum in aureas transierint, nihil uel gustant, uel excernunt . Harum, dum adhuc puer essent, ingentem copiam
 quodam anno peperit Hetruria, adeo ut pueri omnes mirabili quadam ostentatione numerolos in plateis gestarent aurellas, ita
 tanta Erucarum multitudo, vt vniuersas croserint herbas . Quo postmodum factum est, ut ubique stirpium folia, ac rami, addi-
 tili modo fascia obducti : id quod silensio dissimulauerit Aristoteles . Haec querebuntis quotannis sese offerunt circa ur-
 bium membra, & adfectorum muros, circa eos praesertim, quibus adiacent hori, ac uiridaria, plerumque enim in ad-
 fectorum cauis capite ad terram usq; reperiuntur appensa . Ceterum & si dixerit Aristoteles erucas ex barbarum olerumq;
 praef-

Erucarum ge- neratio.

presertim folijs ex sese gigni, absque animalis semine, uisuntur tamen hoc suo papiliones ex aurelijis exorti, auersis olerum folijs onaparere subalbida, milio minora, ex quib. eruca tandem procedunt, ut ferico Erucarum generi euenire cõperimus. Vnde mihi quidem dubitandum uidetur, an rem hanc diligenter perpendit, uel exquisitè tractauerit, Aristoteles. Quamquam minime negauerim quos, & ex putri quodam humore per se Erucæ nasci possint, quemadmodum & mures, angues, vermes, alijsq; complura generantur. Plin. gran. a illa ex uoce fieri putat: soleq; addensari. quod tamen naturæ speculatores non ita facile comprobant. Erucis olera non erodi auctor est Plinius, si palo imponantur in hortis ossa capitis ex equino genere sanguineis uirgis tangunt ea, quæ uolunt his obnoxia esse. hæc Plinius. Columella præterea lib. xxi. de re rustica circa calcem, necandis probis dicit, quæ erucis hæc in medium protulit. Vbi uerò apricus regionibus post pluias noxia incesserunt animalia, quæ a nobis appellatur Erucæ, Græcè autem κάρυδος nominantur, uel manu colligi debent, uel matutinis temporibus fructes olerum concti. Sic enim dum adhuc torpent nocturno frigore, si deciderint, non amplius superiorem partem protrunt. Id tamen superuacuum est facere, si ante stationem semina succo herbe sedimacerata sunt: nihil enim sic medicatis nocent erucæ. Sed Democritus in eo libro, qui Græce inscribitur τῶν ἀντιόχων, affirmat, has ipsas bestiolas encari, si mulier, quæ in mensuris est, solutis crinibus, & nudo pede in ænæ quæ aream ter circumeat: post hoc enim decidere omnes uermiculos, & ita emori. Sed postrema hæc, quæ à Columella referuntur, superfusis sunt relinquenda. Καρυδος ita Græcè, Latine Erucæ uocantur; Arabice, Raps: Italice, Bruchij; Germanice, Rapp; seu Holtz wurm: Hispanice, Bruchi.

Remedia estra erucas.

Nomina.

Κάρυδος.

CANTHARIDES.

CAP. LIIII.

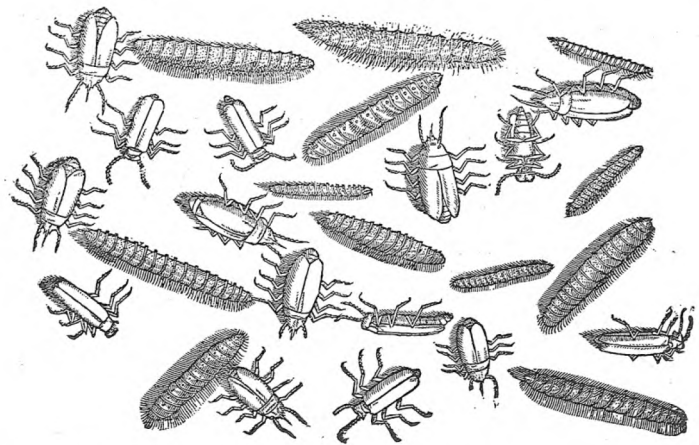
Frumentis congestæ Cantharides ad recondendum idoneæ sunt, quæ fictili uase non picato cõduntur, & raro mundoque linteo obligato ore, & deorsum conuerso suspenduntur super acciti feruentis quam acerrimi halitum, donec æstu exanimentur: postea lino transfixæ reponuntur. Apotentissime omnes uariæ, h. luteis lincis, quæ in pennis transfuersas habent, pro omissoque corpore, crassè ac blattarum modo præpingues: sed inertes, ac imbecillæ, quæ unius sunt coloris.

a Mem. d. n. p. b. Lutei s. in meo n. legi tur, nec etiã in pennis.

Βυπρέστες, et πινόρῳν.

BUPRESTES, ET PINORVM ERUCAE. CAP. LV.

Simili modo reconduntur Buprestes, genera quædam cantharidum, & pinorum erucæ, quæ supra scribrum suspensum feruenti cinere paulisper introstæ, reponuntur. Vis omnium communis erodere, vlcerare, calorem elicere: qua de causâ admiscuntur medicamentis, quæ lepras, ferrosque lichenas, & carcinomata sanant: mensis ciunt pennis emollientibus addite. Aliqui cantharidas antidotis impositas, aquæ subter caute auxiliari prodiderunt: arguendo, quod urinam moueant. Alij pennas, pedesque contra potarum ueneficia, remediõ esse tradiderunt.

Cantharides vulgatae sunt animalia, nomine à cantharo, qui Latine scarabeus est, deducto, ac si eas dixeris paruos scarabeos. Sunt in Italia frequentissimæ, calidioribus præsertim regionibus, ubi non modò in frumentis inueniuntur: sed in fraxinis quoque stabulantur. Pellant quæ solidæ, recentesque sunt, nam ueterescentes facile cariem sentiunt, unde inutiles sunt in medicamentis. Buprestes autem, ut Plinius inquit lib. xxx. cap. 111.) non perinde in Italia sunt uulgares, & frequentes; sunt tamen scarabeis similes, quanquam minores. Pinorum erucæ numerosæ sane habentur in Tridentinis montibus, quod inibi pinorum perpetuò uireant syluæ. Ananensis præsertim tractu, ac Flemarum conuallibus. In extremis arborum ramis, & ijs plerumque, quæ in earum cacumine atolluntur, innumerable erucæ uolentes, ac pilosè miro artificio nidificant, quibusdam tenuissimis uelleribus innumeris in uolueris contextis. Latenti in his byeme, ita frigris no-

Cantharidã confid.

Buprestes. Pinorum erucas.

nam euitantes. Nidi magnitudo adeo ampla est, ut nonnumquam conclusi vermiculi millenarium numerum excedant. In volucri materies, qua concluduntur, tenuissima serici velamina maxime emulantur, tenuior tamen est. Hæc sanguinis nationibus apissima est, quare inposita confestim fluorem sinit. Sed de his hæcenus. Cæterum sunt medicorum quam plurimi Mauritanos præcipue sequentes, qui quotiescunque Cantharidas emulantur, præcipiunt capita, alas, & pedes abijci, tanquam partes cæteris nocentiores. Quod tamen Galeni sententia omnino repugnat. Quippe qui libro xi. simp. medicamentorum integras cantharidas medicamentis addendas præcipit, quemodmodum & ijs integris ipse perpetuo fuerat usus. Sed si responderint, illud nec eorum esse institutum, nec Mauritanorum, sed Hippocrati lib. 1111. de vi&us ratione in morbis acutis, audiunt quæso quibus eodem loco Hippocrati sententiam declarat Galenus, cum inquit. Quidam dictionis huius mentem haud quamquam intelligens audax medicus, prædictas partes à cantharidibus abiecit, deditque hydropitici cum à primo die abscissus in sura comparuisset, post tres alios dies scissus est, effusaque copiosa aqua, curatus esse visus est: quod pars tumoris præter naturam plurima statim ad moderationem redacta sit, verumtamen non nullis post die bus obiit. Quam ob causam medico quidam crimen inegit, perperam data esse cantharidum corpora, inquit. Nempe propinanda, ablatis corporibus, tum caput, tum pedes, tum alias, idque esse quod in dictione enuncietur. Quare non curatus audax ille medicus, hydropi alteri ita propinauit: moxque facto similiter in femore abscessu, scilicet, multis post diebus hominem mori contigit, quamquam vrinarum prouocatorio medicamento ex cantharidibus conlecto, quidam citra bibentium incommodum usi sint. hæc Galenus. Ex quibus facile cognoscitur, Arabes non rectè Hippocratem intellexisse. Quamobrem dicendum esse existimauerim, quod ablatis cantharidum extremitatibus, exantur auaridum, quo natura sunt prædita in proprii ueni remedium. Quod cum accuratè perpendisset Galenus, eas integras suis medicamentis semper admiscuit; ut facile atestentur quæ libro xi. de simplicium medicamentorum facultatibus memorie prodidit, sic inquit. Verumtamen sufficientem habemus de cantharidibus experientiam, quod in vngues psorosides cum idoneis ceratis, aut emplastris inpositis, sic illos educunt, ut toti cadant. Mijcuimus eas etiam facultatibus psoris, & lepris congruentibus, necnon quibusdam septis, atque interim etiam ijs quæ clausos, quos uocant, eijciunt. Porro præceptorum meorum quidam carum paulum quidam medicamenta vrinam cientia iniiciebat. At quidam solas alas, & pedes iniiciunt, quæ auri esse alexiteria ijs, qui corpora ipsorum bibissent. Alij contra. At nos totas indimus. Cæterim apiores sunt ad ea, quæ expertum me dixi, eæ cantharidem, quæ inuenta in frumento, lutea transversim in alis cingula obiectum, potissimum si iniiciantur in vas sicile nouum, deinde ori vasis linteum obductum sit rarum, & vas ita teneas inuersum, ut linteum, quod cantharidibus subest, vaporum ab aceto sursum elatum excipiat, donec emoriantur ipsa cantharides. Et de buprestibus agens, ita subdit. Sic Buprestes quoque reponere expedit. Sunt autem & ipse animalis quoddam genus cantharidibus tum spe cietum uiribus ad simile. Mox de pinorum erucis; quin & eruce (inquit) quæ in pinis nascuntur, merito nuncupata pyrocæpa, huius sunt facultatis. Karabæi ut Græcis, ita etiam Latinis Cantharides appellantur: Arabibus, Dherarie, siue Carariba: Italis, Cantarelle, Germanis, Goldt Kesser; Hispanis pariter & Gallis, Cantarides. Buprestis Græcè, item Latine, Buprestes nominantur. Arabicè, xofostis: Italicè, Buprestis: Germanice, Knoelster: Hispanice, Arebenta buei. Πετροκαρπία Græcis, Pinorum eruce Latins dicuntur: Bruchi de pini, Italis Pytoriasa, Arabibus; die rum non fichten, Germanis: Carfanos del pino, Hispanis.

Cantharidi
uiris ex Gal.

Nomina.

Σαλαμάνδρα.

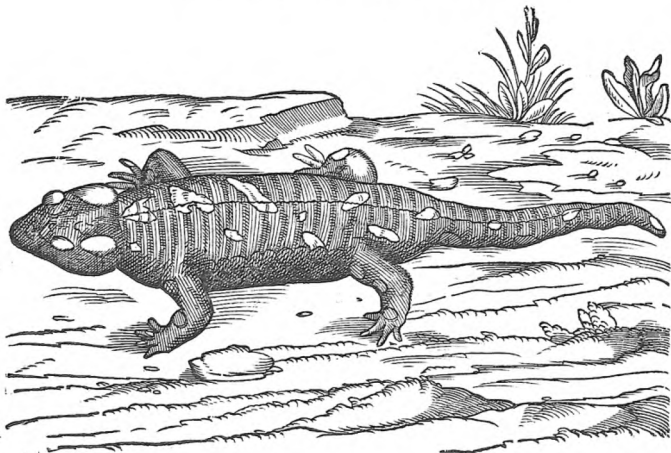
SALAMANDRA.

CAP. LVI.

Salamandra lacerta genus est, iners, varium, quod frustra creditur esse, ignibus non vri. Vim habet erodentem, calfactoriam, exulcerantem. Additur, ut cantharis, in medicamenta, quorum uis est excessu, & lepras abolere: similibus modo reconditur. Liquefacta in oleo pilos euellit. Exenterata, detractis pedibus, & capite, in melle feruatur ad eundem usum.

a Orib addit.
a quædam
est mæu-
si.
exulcerare.

SALAMANDRA.

Salamandra in agro Tridentino copiose inueniuntur, Ananicijs presertim valle iuxta femitas, & in opacis, uliginosissimis locis. Incipiunt enim apparere verno tempore, atque etiam autumno, celo maxime pluuio. Sed aestate ob solis feruorem, itemq; hyeme ob vrgentissima frigora, suis e latebris non exeunt. Salamandra corporis magnitudine, formaq; lacerto similis est; verum capitis, ac ventris crassitudine excellit, breuiore tamen conlata cauda. Illa & staltioribus nitatur cruribus, ad gressum tamen ignauior est, hic verò contra agilis, celerique conficitur. Color illi niger, luteis non minimis insectis maculis, quadam lanitate pellucidus. Vrsu Salamandra horribiles, atque abominanda sunt, ita vt facillè eorum aspectus hominibus nauisam pariat. De hac disserens Plinius lib. X. cap. LXXVII. sic inquit. Salamandra animal lacerti figura bellatum, nunquam nisi magnis imbribus provenit, & serenitate deficit. Huic tantus rigor, vt ignem tactu extinguit, non alio modo, quam glacies. Quod quidem facit prunis superposita, non secus atque ceteræ animalium carnes, que prunis assanda traduntur. Veruntamen in medium magni ignis, vbi flamma valentius agit, vel in fornacem proiecta, statim comburitur. Vanum est ergo credere, vt etiam Dioscorides inquit, igne eam minime absumi posse, eoque, vt chameleon aere; quandoquidem factò periculo, igne exulsam breui Salamandram vidimus. Quo fit, vt scripserit Galenus lib. III. de temperantibus, Salamandram ad certum vsque tempus spatium ab igne nihil pati: vti tamen, si ea longius igni sit admoda. Quod postea efficit, vt explicare nesciam quo argumento, quod ratione prodiderit Aristoteles lib. V. cap. XIX. de historia animalium, Salamandram igne minime comburi, sed per eum inambulantes flamas, & prunis extinguere: cum contrarium experientia facillè probari possit. Illud prætere mihi dubium est, an idem eodem capite vera retulerit, cum asserit in Cypro insula ararijs fornacibus ubi obalcites lapis ingessus compluribus diebus crematur, in medio igne exoriri pennatas beffiolas, paulò muscis grandibus maiores, que per ignem saliant, atque ambulent, amorq; igne statim emoriantur. Quippe quod maxime id naturæ operibus repugnet. Adde etiam quòd si hæc uera essent, ea nunquam reticisset Galenus, qui diligentissimè omnia Cipri metalla inuestigauit, ac nouit, pariterque metallorum fornaces, cum fuerit ipse harum memorabilium rerum accuratissimus indagator. Vidi ego in Germania ararias complures fornaces, à quibus utranque cadmicam, pompholygem, spodium, aris florem, & alia mendum retulit, sed muscas per ignem obambulantes mihi nunquam uidere licuit. Qua in re nescierim, quonam pacto Aristoteles feruari possit. Nisi dixerimus, ipsum hoc in loco non suam, sed aliorum historiarum receperit. Sed de his hæc enunciam. Ceterum Salamandra nihil gignunt (ut Plinius tradit) neque est in eis genus masculinum, & femineum. Nascuntur enim ex puri quodam humore terra. Mos vrenenum inferunt, serpentium modo. Quinetiam fructus, & herbas quadam oris salua veneno insitium, maxima degustantium iactura, quandoquidem non pauci reperi sunt, qui hoc veneno interiere. Est & Salamandra aquaticum genus vti in sensibus frequentissimum, capite terrestribus breuiore rotundioreque, cauda angustilla-

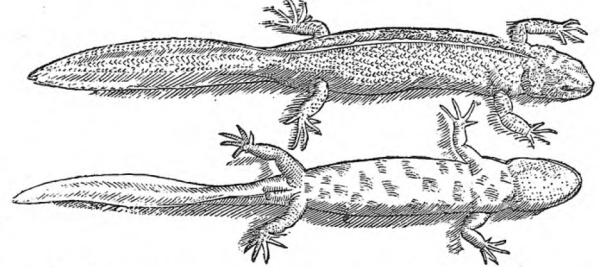
Salamandre confiderati

Vana opiuio.

Aristof uanæ opinionis.

Salamandra aquatica.

SALAMANDRA AQUATICA.

30 rum modo, nigro undiq; dorso, ventre autem rufescente, luteis maculis resperso, horrendo aspectu, æque atq; terrestre. Animal, quòd Græcis *salmandra* dicitur, Latine Salamandra nuncupatur: Arabibus, *Adhaya*: Italis, *Salamandra*: Germanis, *Olm* sive *Molch*: Hispanis, *Salamantegua*: Gallis, *Salamandre*.

Nomina.

A'p'α'χ'υ'p

ARANEVS.

CAP. LVII,

Araneus, quem holcum, alij lycon, id est lupum uocant, subactus cum splenio, & linteo illitus, pro latuq; utriq; temporibus, aut fronti, tertianis circuitus perlanat. Tela eius imposita sanguinem sinit, vulnera, quæ summam cutem occupant, ab inflammationis iniuria vindicat. Est & alterum aranei genus, qui candidam, tenuem, denfamque telam orditur, quem in aluta ligatum, & lacerto appensum, quartanis circuiuibus mederi narrant. Decoctus ex rosacco, & infusus, aurium doloribus auxiliatur.

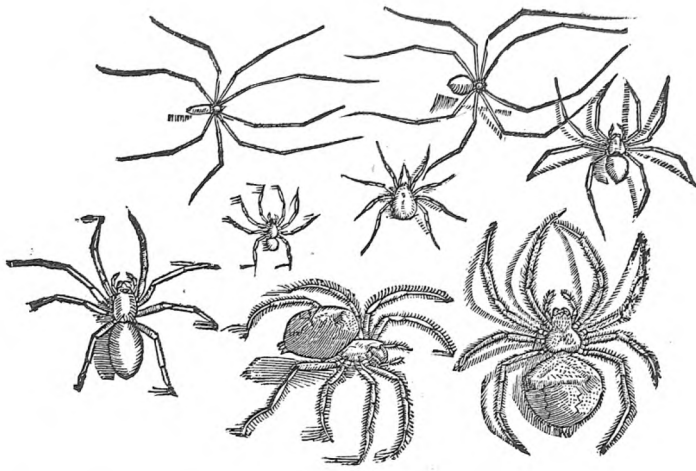
Aranearum, & phalangiorum (vt lib. IX. cap. XXXIX. de historia animalium scribit Aristoteles) plura sunt genera. *Mordax*, quod in duo distinguitur, alterum simile ijs, que lupos appellant, est paruum, uarium, prociac, *salax*, *pulex*, nuncupatum. Alterum maius, uel nigris, cruribus prioribus nigris, tardum, & lente ambulans, nec viribus ualens, neque salens. Cetera, que medicamentarijs proponunt, aut nullum, aut certè exilem inferunt morsum. Genus secundum, quod lupi nomen accepit, paritum exiguum est, quod non texitur paritum maius, quod asperum, parumque telam apud terram, aut spes orditur, bucciatum intexere solitum primor dijs intus positus obseruatur, dum aliquid in tela offendens commouerit, mox accurrit, ut capiat: paritum uarium est, quod paucam uilemque telam sub arboribus facit. Tertium genus, quod sapientissimum, lautissimumq; omnium est, nostris adificijs latissimas contexat telas. Huius, vt equidem arbitror, hic meminit Dioscorides.

Aranearum, & phalangiorum genera.

Plinius araneos, qui istis, uel mortis uenenum inferunt, phalangia nominat, quorum historiam libro XXX. cap. IIII. diffusius enarrauit his uerbis. Phalangium est Italia ignotum, & plurium generum. Vanum simile ferocis, sed multò maius, raso capite, reliqua parte corporis nigra, albis intercurstantibus respersis guttis. Acerbioribus, que in uespere ictus. Vniù maxime circa furnos, & molas. Acque phalangion Græci uocant inter genera araneorum, sed distinguunt lupi nomi-

Phalangiorum genera.

ARANEVS.

Fhalangiorū genera ex Aetio .

Tarantule consideratio.

Tarantule remediū .

ne. Tertium genus est eodem phalangij nomine araneus, lanuginosus, grandissimo capite. Quo dissecto inveniri dicuntur intus uermiculi duo, qui ceruina pelle conclusi, & mulieribus adalligati ante solis ortum, praesentant, ne concipiant. Vocatur & rhabgio, acino nigro similis, ore minimo sub albo, pedibus brevissimis, tanquam imperfectis. Dolor à morju eius, qualis à scorpione. Vrina similis araneis textis. Idem erat assertion, nisi distingueretur uirgulis albis. Huius morsu genera labefactantur. Peior utroque est caruleus, lanugine nigra, caliginem concitans, & uomitus araneosus: etiamnum deterior à crabrone penna tantum differens. hic & ad maciem perducit. Myrmecion capite formicae similis, aluo nigra, guttis albis distinguentibus. vesiarum dolore torquet. Tetraganthij duo genera habent, peior medium caput distinguente linea alba, & transuersum altera. hic oris tumorem facit. At cinereus posteriori parte candicans, lenti v. Minime autem noxius eodem colore, qui telas muscis in parietibus latissime pandit. Haecenus de araneis, & phalangis Plinius. Cui subscribens Aetius lib. xiiii. cap. xviiii. Phalangiorum genera, inquit, plura sunt. Qua uero apud eos, qui de noxijs bestijs scripserunt, referuntur, ut plurimum sex numero existunt. Vnum quidem ex eis rhabgium, alterum lupum, tertium formicarium, quartum cranocolaptes, quintum sclerocephalov, sextum scolecion appellatum. Aciprimum quidem rhabgium, id est acinenum, figura rotundum est, colore uero nigrum, acini uia nigra & similitudine, unde etiam appellationem accepit: & os quiddam iuxta medium uentrem habet, pedes uero ex utraque parte quam breuissimos. Alterum lupus appellatum, muscas perdit, etisque passitur: ac corpus quidem habet latum, ac uolubile, partes uero circa eius cervicem incisae sunt: amplius autem, & os eius eminentias tres habet. Tertium autem myrmecium, hoc est, formicarium dictum, quod formicis maxime assimiletur, colore est fuliginosum: corpus uero eius uelut astris quibusdam insignitum, praesertim circa dorsum. Quartum demum cranocolaptes, oblongum est, & uivide, stimulumq. iuxta collum habet, atque si in aliquem irruat, locos circa caput petiit. Quintum sclerocephalum dictum, caput habet fixum, & obduratum: lincamenta uero per omne corpus similia animalibus illis, qua lucernas noctu circumuolitant. Sextum postremo scolecion, siue myrmecium appellatum, sublongum est, & submaculosum, maxime circa caput. Atque haec quidem species phalangiorum enumerantur. Haec de phalangis Aetius. Ego autem asserere non dubitauerim, omnia haec phalangiorum genera haberi in Italia: quippe quae à me sapius sunt uisae. Quaequam scribat Plinius, phalangia in Italia non oriri. Quin potius praeter praedicta genera, inibi & alterum reperitur omnium perniciosissimum, quod à Taranto Apulia ciuitate, ubi innumera est late tota regantur in campis, Tarantulam appellant. Icti uero ab his uariis, ac diuersis torquentur: siquidem alij perpetuo canunt, alij uident, alij plorant, alij clamant, alij dormiunt, alij uigilij afficiuntur, plerique uomitionibus laborant, nonnulli saltant, sunt qui sudant, alij tremebundi sunt, quidam pauoribus infestantur, & alij alia patiuntur incommoda, suntque phreniticis, lymphaticis, ac maniacis similes. Quae quidem symptomata uaria, ac diuersa non aliunde prouenire dicendum est, quam aut ex uario horum animalium ueneno, aut ex demorforum hominum temperamenti. Nam atra bile teniatis, pro eorum temperaturis omnia haec acciuaris symptomatibus reuertitur, qui ab ea incidunt. Habentur Tarantulae etiamnum in maritimis nostris Senenibus uir-
 fegetes in quibusdam terrae caernulis, è quibus interdum exeuntes, sepe eos messorie inciant, qui huius insecti ignari, crura occreis non muerunt. Ictos uidi ego nonnunquam in plateis iacentes, & in xenodochijs, qui praedictis affectibus torque-
 bantur. Sed mirum certe, quam facile huiusce ueneni vis musca muleatur, & in xenodochijs, qui praedictis affectibus torque-
 sum) auditis lyricis instrumentis, vel tibiarum sono, primo statim occurrit à Tarantula à languoribus cessant, & in
 modum tripudiarie, & saltare incipiunt, tamq. diu rem profectantur, ac si sani essent, & nullo unquam tenerentur dolore.
 Quod si eueniat, ut tibicines tantillum conqueant, ac interponant, non multo post tempore in terram concidunt, & ad pri-
 mos redeunt languores: nisi sanctus infelicite sonitu saliant, atque tripudiant, donec ueneni uirus partim insensibiliter
 per

10

20

30

per cutis meatus, partim per sudorem exeat, & discutiat. Ob id igitur t. bicines stipendio conducuntur, alternatimq; mittantur, ut absque ulla sonitus intermissione, tandiu tripudiant demorsu, quousque penitus curati quiescant: cum tamen, dum hec aguntur, sint, qui antidotis eos corroborent, nimirum iheriaca, mibridatico, ac alijs, que venenosorum morsibus aduersantur. Nomen ἀρτίον Græcum est, ut Latinum Araneus: Arabicum, Hamdebut, seu Hanchebut: Italicum, Ragno: Germanicum, Spinn: Hispanicum, Arana: Gallicum, Aréine.

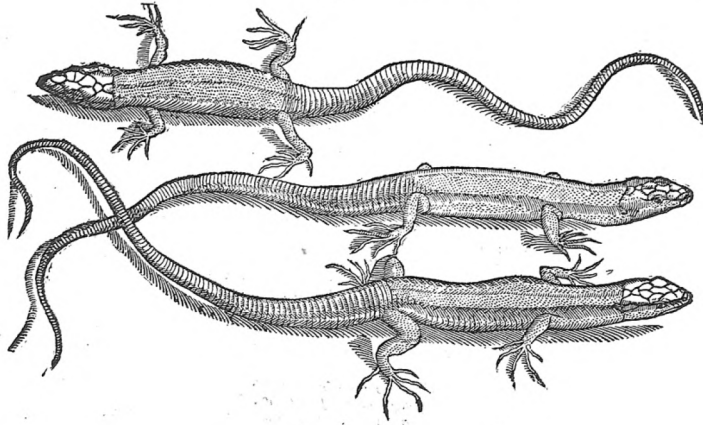
Nomina.

Σάρτα.

LACERTA.

CAP. LVIII.

10 **L**acertæ caput intritum, & appositum, aculeos, & omnia corpori infixâ extrahit: varos, formicantes verrucas, & pensiles, quas acrochordonas uocant, tollit. Lecur excelsi dentibus coniectum dolorces finit. Si diuulsa admoueat, icteris à scorpionem leuamentum præstat.

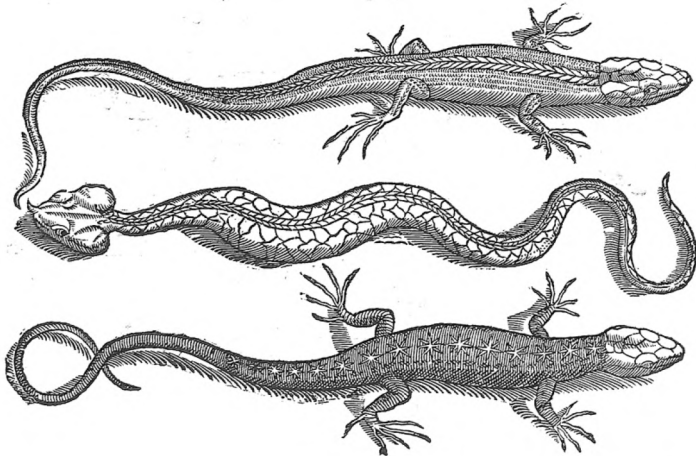
Σαρτ.

S E P S.

CAP. LIX.

Seps, quam aliqui lacertam chalcidicam vocarunt, in uino pota, morsus suos sanat.

S E P S.

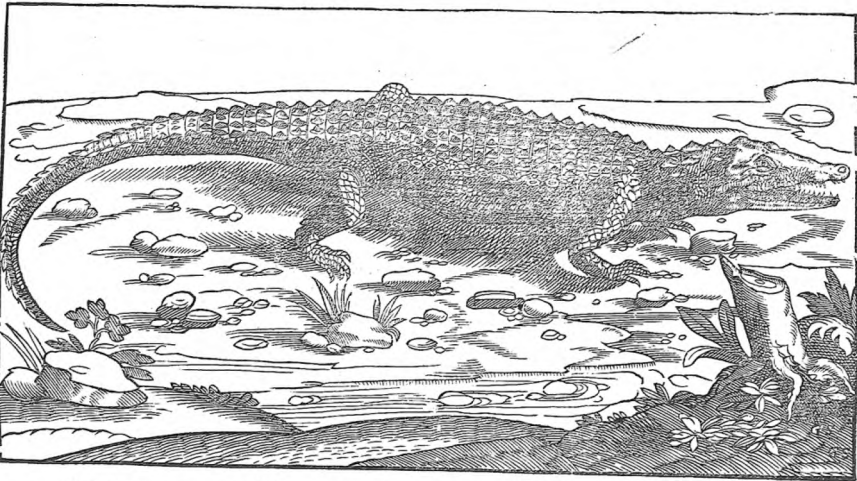
Lacertæ

minum discrimine. Reprobat hos Fuchsius quoque libro primo de compositione medicamentorum, sic inquit. Scincus animal est in aquis degens, lacerta magne simile, sed ventricofus: cauda lata, ut anguilla, ad natandum apta. Quapropter quos officine subjiciunt, cum duabus caudis, veri non sunt, sed ex V'icentino agro allati. hae ille. Qui tamen dum aliorum errorum merito damnat, ipse (pace viri alioquin clarissimi dixi erim) in alterum non minorem mihi quidem incidisse videtur, quod existimaverit, legitimum Scincum, cuius effigiem damus, regi lata cauda ad natandum, anguilla modo. Quandoquidem Fuchsi Scincus, quo Foroiulienfis ager, & quae circum V'tinum civitatem flagantes sunt aquae, maxime satent: & cui lacerta magna corpus, timidus venter, ac maculis variis, rotundum quadratenus caput, angulla cauda, nigriorque dorsum est, Scincus verus non est: sed potius animal salamandra generi adscribendum, quod terrestrem salamandram non paucioribus referat notis, quem aquatiles testudines terrestres representant. ob id itaque recte V'tinenses hoc animal Sala-

mandram aquaticam vocant, abhorrentq; maxime, quod inter venenata omnino reputent. Huic sane cum Aegypto scinco nulla est cognatio: quippe Aegyptius capite constat longo, dorso quadratenus elato: ventre lacerta non maiore: corio squamis sublatis, numerosis, minimiq; in uniuersum referto: cauda lacerta modo tereti, brevior tamē: ceteraq; à capite ad caudā discurrente linea. Aliis nimirū Scincus est, qui quot annis ab Alexandria Aegyptii V'enetias numerosus conuehit. Scincorū meminit Plinius libro XXV. cap. VII. ubi ita scribit. Ex chameleontis similitudine est Scincus, quem quidam terrestri crocodilum esse dixerunt: candidiore autem, & tenuiore cute. Praecipua tamen differentia dignoscitur à crocodilo aquatico squamarum seta à cauda ad caput versa. Maximus Indicus, deinde arabicus. Afferuntur falsi. Rostrum eius, & pedes in vino albo poti, cupiditates ueneris accendunt. V'tique cum satyrio, & eruca semine singulis drachmis omnium, ac pipere duabus admixtis, ita ut passilli singularum drachmarum bibantur. Per se laterum carnes obolis binis cum myrrha, & pipere pari modo pota efficaciores ad idem creduntur. Prodest & contra sagittarum uena, ante posteaq; sumptus. In antidota quoq; nobilia additur. hae Plinius. Porro CROCODILVS (ut refert Aristoteles in libris de historia, & partibus animalium) animal est magnum, ad quindecim usque cubita crescens: quannus ad dextrae dignitati scripserit Plinius. Hic animal non parit, sed ouem anserim magnitudinem non excedens: idque in terra, non autem in aquis. Parit cum plurimum sex aginta, uiaq; duo, maximamq; animal minima hac origine euadit. naneq; fetus ex uero exclusus proportionem respondet, lacertorum magnitudinem aequans. Linguam adeo indiscretam habet, ut omnino ea carere uideatur: Cuius rei causa est, quod idem & terrestris, & aquaticus quodammodo est. Ergo ut terrestris, locum obtinet linguae, ut uero aquaticus clinquas. Pisces enim aut nullam habere linguam uidentur, nisi ualde respicientur, aut inexplantam habent. Solus inter

Crocodili historia.

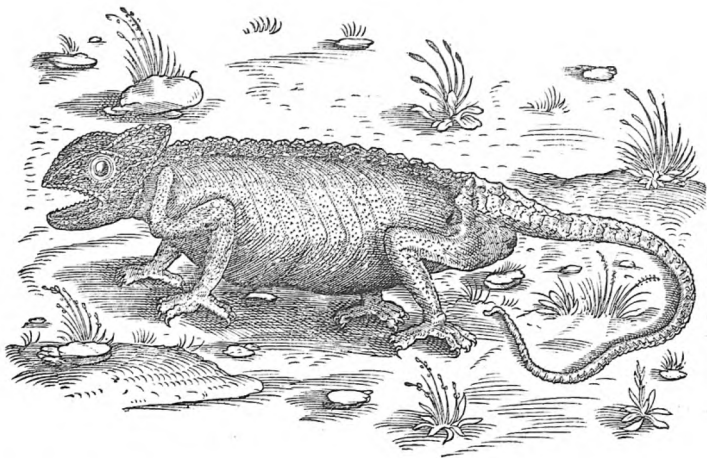
CROCODILVS.

cetera superiorem mouet mandibulam, minimeq; inferiorem. causa est, quod pedes ad capiendum, retinendumq; inutiles habet. Oculi crocodilo suilli, dentes exerti, & unguis in pedibus acutissimi, coriumq; durissimum, telis, ac sagittis minime cedens. Interdum plerumque terram incolit, noctu uero aquis se mergit, inuadatq; flumine. Duo eius esse genera Plinius est auctori loco citato. V'num maius, de quo diximus: alterum minus illi simile, multum infra magnitudinem, in terra tantum, odoratissimiq; floribus uiuit. Ob id intestina eius diligenter exquiruntur, iucundo uapore sarcta. Crocodileam uocant, oculorum uitijs utilissimam, cum porri succo inunctam, & contra si fures, uel caligines. Illius quoque ex oleo cyprino molestas in facie enascentes tollit. Ex aqua uero morbos omnes, quorum natura serpi in facie, niotereq; reddit. Lentiginis tollit, ac uaros, omneq; maculas. Et contra comitiales morbos bibitur ex aceto mullō binis obolis. Felle inunctis oculis contra suffusiones nihil utilius praestant. Maioris dentes à dextra maxilla adalligati dextro lacerto (si credimus) coitus stimulant. Corij utriusq; cinis, ex aceto illitus his partibus, quas secari opus sit, aut nidor cremati, sensum omnem calPELLI auferit. Sanguis utriusq; claritate uiscis inunctis donat, & cicatrices oculorum emendat. Cor annexum in lana ouis nigra, cui nullus alius color incurauerit, & primo partu genitae, quartanas abipere dicitur. Corpus ipsam, excepto capite pedibusq;, elixum manditur ischiadici. hae Plinius. Veruntamen quae est alterius intestini assignauit,

Crocodili genera, & uires.

CHAMAELÉON.

Chamaeleōnis
historia.

uit, ea Dioscoridem sibi tribuisse constat. Caterum cum Scincus Chamaeleontem, cuius formam refert, mihi mentem renocaverit, veniatque & ipse in medicum usum, non ab re fore duxi, eius tum historiam, tum etiam facultates enarrare. CHAMAELÉON igitur (ut Aristoteles memoria prodidit) lib. 11. cap. x1. de historia animalium figura totius corporis lacertam planè representat. Latera deorsum ducta ventri iunguntur, ut piscibus: & spina modo piscum eminet. Rostrum simia porcaris simillimum: cauda praelonga in tenue desinens, & longis implicata in se orbibus. Elatior à terra est, quam lacerta. Pedes singuli bipartitiò secantur, partesq; talem inter se habent situm, qualem pollex ad manus, reliquam partem obiectam. Sed ipse etiam relique partes paulatenus in digitos quosdam finduntur, aduncis unguiculis. Corpus asperum totum, ut crocodile. Mutat solum colorem inflatus. Omnium ouiperorum tenuissimus est: quippe qui omnium maxime inopia sanguinis riget. Causa ad mores animæ eius referenda est præ nimio nanque metu multiformis efficitur. Mox ei puer admodum, ut testudinis, pallescit cum moritur, desunctusque colorem eundem seruat. Subit cauernas, & latitat more lacertarum. Caput eius, & guttur si viuenti accendatur lignis, imbrum, & tonitruum concussus facere Democritus narrat. Item iecur in regulis usum. Dextro oculo, si viuenti eruatur, albuginis oculorum cum lacte caprino tolli. Lingua adaligata, pericula puerperij a dimi. Linguam si viuenti exempta sit, ad iudiciorum euentus pollere dicunt. Item dextram maxillam ad formidines, pauoresq; corpore uero illo detrabi pilos: & felle glaucomata, & suffusiones corrigi. Σκίνας ut Græcis, ita etiam Latinis Scincus appellatur: Arabibus, Aſchancur, sive Scancur: Italis, Stinco, & Scinco: Hispanis, Stinco.

Chamaeleōnis
vires.

Nomina.

uit, ea Dioscoridem sibi tribuisse constat. Caterum cum Scincus Chamaeleontem, cuius formam refert, mihi mentem renocaverit, veniatque & ipse in medicum usum, non ab re fore duxi, eius tum historiam, tum etiam facultates enarrare. CHAMAELÉON igitur (ut Aristoteles memoria prodidit) lib. 11. cap. x1. de historia animalium figura totius corporis lacertam planè representat. Latera deorsum ducta ventri iunguntur, ut piscibus: & spina modo piscum eminet. Rostrum simia porcaris simillimum: cauda praelonga in tenue desinens, & longis implicata in se orbibus. Elatior à terra est, quam lacerta. Pedes singuli bipartitiò secantur, partesq; talem inter se habent situm, qualem pollex ad manus, reliquam partem obiectam. Sed ipse etiam relique partes paulatenus in digitos quosdam finduntur, aduncis unguiculis. Corpus asperum totum, ut crocodile. Mutat solum colorem inflatus. Omnium ouiperorum tenuissimus est: quippe qui omnium maxime inopia sanguinis riget. Causa ad mores animæ eius referenda est præ nimio nanque metu multiformis efficitur. Mox ei puer admodum, ut testudinis, pallescit cum moritur, desunctusque colorem eundem seruat. Subit cauernas, & latitat more lacertarum. Caput eius, & guttur si viuenti accendatur lignis, imbrum, & tonitruum concussus facere Democritus narrat. Item iecur in regulis usum. Dextro oculo, si viuenti eruatur, albuginis oculorum cum lacte caprino tolli. Lingua adaligata, pericula puerperij a dimi. Linguam si viuenti exempta sit, ad iudiciorum euentus pollere dicunt. Item dextram maxillam ad formidines, pauoresq; corpore uero illo detrabi pilos: & felle glaucomata, & suffusiones corrigi. Σκίνας ut Græcis, ita etiam Latinis Scincus appellatur: Arabibus, Aſchancur, sive Scancur: Italis, Stinco, & Scinco: Hispanis, Stinco.

Τῆς ἕρπης.

TERRENI VERMES.

CAP. LXI.

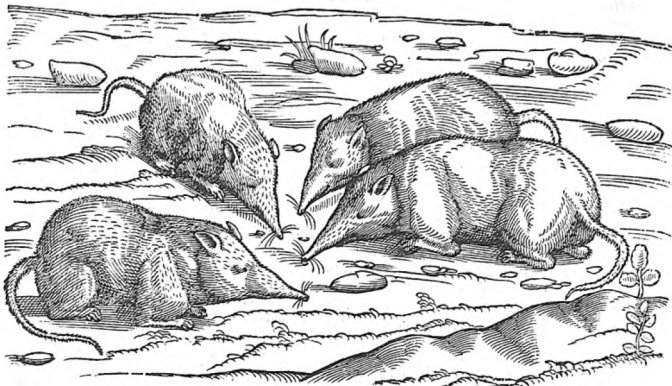
Terreni vermes impositi, præcisos nervos glutinant: tertianas discutiunt. Decocti cum anserino adipe, infusili affectis auribus medentur: cum oleo autem decocti, si in contrarium aurem infilluntur, dentium doloribus præstant auxilium. Triti in potu ex passu urinam ciunt.

Terrenorum
vermium, & eo
iis olei vires.

Terreni vermes etiam in medicum usum veniunt. quandoquidem oleo incoquantur ad articulorum, nervorumque craciatus. Feruntamen aberrant plerumque myropola in olei conficiendi ratione. Imponunt enim vermiculis in anemum cacabum, & affuso inde oleo igni seruefaciunt: quo fit, ut paruo momento non modo insensentur, sed penitus comburantur, nullo in oleo humore relicto. Fit autem relictus, cum vase vitreo excipiuntur, & diutius calore balnei macerantur, oleo innatantes: naq; hoc modo eorum succus elicitur, comburiq; nequeunt. Præstat hoc oleum ita paratum, presertim si vermes rosaceo macerantur, ad podagricorum dolores, à calidis defluxionibus provenientes, inunctis suis locis dolentibus oleo, ac mox superpositis vermium in eo elixis, rursus, admistisq; cum aquali cerati pondere, quod triapharnacum vocant ex argenti spuma, oleo, & aceto constatur. Quibus etiam commendavit Plinius lib. xxx. cap. 11. 11. ipforum vermium cinerem cum melle triado emplastrum imponitur. Quin & ipsos vermes in oleo uteri elixos, & superpositos. Ad hæc terrestres vermes prius vino albo eloti, ac per se absq; oleo vase vitreo excepti, operculato vase ore, ne quid exspirare possit, in balneum calens aqua immerguntur, tandinq; efferuescere permittuntur, donec in liquorem oleo similem vertantur. Præstat quoque quidam, quod maxime præstat neruorum, & intestinorum vulneribus glutinandis. Quod longè efficacius efficit, si factitio balsamo, de quo libro primo diximus, fuerit admistum: aut oleo, quod vitreis organis è larigna, sive ab igne lacryma elicitur. Namq; his additis unijerxa corporis recentia vulnera breui tempore glutinant, ijs exceptis, que capiti inferuntur. Dantur utiliter terreni vermiculi igne cremati, & in puluerem contriti felle iussis, ex marrubij, vel absinthij decocto, addunturq; in electuarijs ad idè paratis, ut Galenus docuit libro de theriaca ad Pisonem. Triti, ac rosaceo subacti ut idem author

author est) podagricorum inflammationes exingunt. Vñs vterque Græcis dicuntur : Latinis, vermes terreni : Arabibus, Charratin : Italis, vermi terrestri, & Lombrichi : Germanis, Regen wurm: Hispanis, Lumbrizes de tierra: Gallis, Vers de terre . Nomina.

M V S A R A N E V S .

Mus, a. n.

M V S A R A N E V S . C A P . L X I I

M v s araneus dissectus, & impositus, sui morsus veneficialiuit.

Araneus mus (vt Aetius inquit) colore quidem mustela similis est, magnitudine autem mori. Os vero sublongum habet, & exiguum caudam. Dentes ei tenues, duplici ordine nati, in utraque maxilla: quo fit, ut quatuor dentium ordines habeat. Quibus utique notis abunde respondent ij, à quibus picturam, quam hic damus, mutuati sumus. Meminit muris aranei Nicander in suis vberiacis, dixitq; perire in rotarum orbita, si progrediens in eam incidere. Quod tamen fabulosum, poeticumq; censemus: tamen: qui terra è plaustrorum rotis excussa, huiusce succurrant morsibus, Scribit Plinius libro VIII. cap. LVIII. mures araneos ultra Appenninum non haberi, cam tamen hoc duo in vniuersa reperiant Italia. In Ananienfibus montibus, Tridentino agro frequentes videntur. Nihilominus incolæ inter venenata non habent: id quod fortassis & cæli, & solis temperamento euenit. Siquidem nec scorpiones ibidem exorti illi venenum relinquant, ut in eorum mentione superius diximus. Μυσάρα Græcè, Mus araneus Latine appellatur: Italice, Topo ragno: Germanice, Ziff maus: Hispanice, Murzanbo.

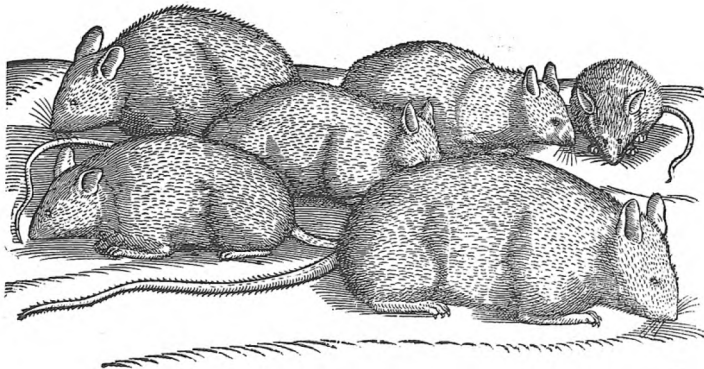
Aranci muris confd.

Nomina.

Mures.

M V R E S . C A P . L X I I I .

Mvres, qui in domibus oberrant, concisos scorpionum plagis vtilissimè imponi, in confesso est. Si inflatos infantes cderint, oris saluam exaccari promittunt.

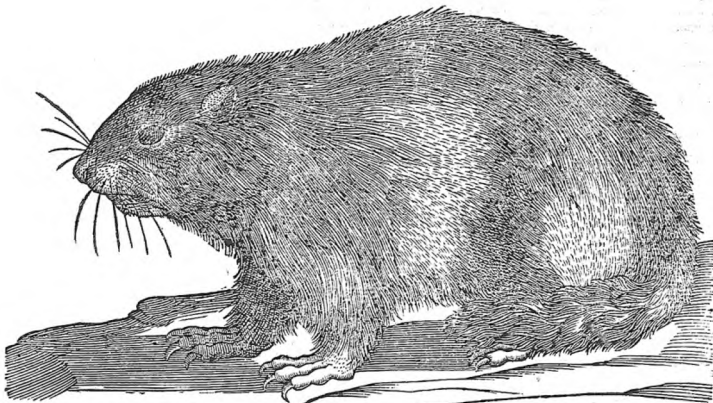
Mures

Mures confidatatio.

Mures ducerorum sunt generum, siquidem domestici, sylvestres, ac montani reperiuntur: sunt etiamnum aquatiles marini. Verum primam de ipsis differentes, qui nostris in domibus oberrant, quibus etiam in agris in magnam segetum perniciem morantur, Aristotelis uerba referam, qui lib. v. de historia animalium, cap. ultimo sic habet. Murium generatio mirabilis praeter cetera animalia, maiorem in modum est, tum numero, tum celeritate. Iam enim femina praegnanse in uase miliario aliquando occupata, paulò post reuerat uase, musculi numero viginti & centum reperiuntur. Mirum etiam percipimus ortum redundantis agrifus murium generis. Locis enim compluribus agris, tam inaudito modo oriri solent, ut parum ex uniuerso frumento relinquatur, tam cito absumitur, ut nonnulli mediocres agricola, cum pridie metendum flaterent, postfridie mane cum messoribus accedentes ad segetem, absumptam inueniant totam. Interius autem minime euenit ratione: paucis enim diebus omnino non possent: quinquam superiore tempore homines uincere, vel sufficere, vel sues, ut latibula effoderent, admittendo, non abolerent. Quinetiam vulpes eos uenantur, & cati syluestres in primis: sed tamen superare copia, & celeritate prouentus nequeunt. Nec aliud quicquam omnium vincit, nisi imbres: ipsis enim quam primùm intrecunt. Terra Perfice parte quadam mure femina vesicifera, fetus feminini praegnanse comperiuunt. Sunt qui uebementer confirmant, Mures, si salem lambant impleri sine coitu. Aegyptus muribus praedurus, serè ut erinaceis, pilus est. Habentur in murium genere & GLIRES. Idcirco (ut Plinius auctor est libro xxxv. cap. primo) apud Romanos conserua extabant leges, Glires in canis apponi vetantes. Verùm hoc èuo geneonibus maximè expetuntur in cibis, non modicam plecto in iuriarum feri putantes, si tam pingui priuatur alimento. Sed ipsi minime perpendunt, uel potius negligunt, quod glires pinguedinis exuberantia uentriculi appetentiam destruant, lentum ac frigidum gignant succum, concoctum, contumaces exsulant. Notation non congregari glires nisi populares eiusdem syluis, & si miscantur alienigenas, amne, non monte discreti, interire dimicando. Genitores suos sefos senecta alunt insigni pietate. Senium finitur hyberna quiete. Conditum enim & hi cubant, uisus aestate inueniunt. Montibus Gortienis agro contermunt, & in Carniolo, Carinthia, ac Stiria alpinis syluis maxima est horum quandoque fetura. Quo fit, ut numerosi à uenatoribus capiantur, praesertim cum fagina glande abundant syluis. Excunt uentum nocte, & arbores sufficent, in quibus stabulantur, sic eos stupefactos innumeros capiunt, adeo ut ipsis repletis facie domum plerumque redeant, quos postea excoriant, & impositos praenimia copia cadis sale, & muria afferunt, quemadmodum pisces. Horum caro ipsis uisiter estur, qui canina laborant fame: namque exuberante pinguedine obtrunditur appetentia, & tollitur morbus. Discoquitur Gliris caro detraha pelle, & intestinis exemptis melle in fessili nouo, addito nardo aduertias, atque ita afferuntur, quod constet deplorata aurium uitia eo remedio sanari. Georgius Agricola, uir aliquot doctissimus, & acerrimus rei metallice indagator, quod fortasse ueros glires non uiderit neque cognouerit, non sine magno errore putat in libello, quem subterraneis animalibus dicitur, Sciuos à villosa cauda qua se operunt & innumbrant, ita uocatos, Glires esse. Sed quid hæc duo animalia inter se maximè differant, omnibus notius esse arbitror, quam ut pluribus exponi debeat. Porro MONTANI mures cuniculos magnitudine aequant, ac etiam

Agricolæ eorum. Murium morum confidatatio.

MVS MONTANVS.

nonnunquam superant, cruribus non usque adeo longis. Capite leporem referunt: uerum tam breuius auribus sunt, ut rix supra pilos appareant. Pilo uelintur uario taxi modo, oblongo. Breuem habent caudam, & pedes acutis unguibus armatos. Hyeme admodum pinguescunt, & obesi sunt, ita ut aliquando monstrose intumescant. Hi Ananienibus, Phœbeisq; montibus, in Tridentino agro frequenter habentur, uocanturq; uulgo corrupto uocabulo MARMONTANE, quasi Mures montanos dixerim. Eriuntur sepius ursi modo, anterioribus pedibus ueluti manibus, cibum ori ministrantes. Dentes anteriores quatuor habent leporis instar, sed longiores, atque acutiores, quibus tenuissime mordent. Sed mirum est (ego enim qui periculum feci, id certò testari possum) quòd si acutis forcipibus secentur, una tantum nocte renascuntur. Domi retenti si inuenes sint, exuta quadantenus feritate mitescunt, sed uentibus damnum inferunt: quippe qui omnia, quibus obuiant, erodant, & destruant. Hyeme delitecunt, sceno ac paleis, in acerrum congestis plerumque se condentes. dormiunt integri mensibus, quemadmodum & glires. In montibus uiuunt. Stramenta in cauernas comportant, quibus à frigore se tueantur. Exterrefacti acutissime nociferantur, ac sibilant, & ad tumultus confugiunt. Horum carnes syluestri, & grani quodam odore adeo spirant, ut quibusdam naucaem moueant. Quo fit, ut sale, & muria afferuati tum odoris grauitatem, tum etiam exuperantem humiditatem ob pinguedinis copiam exuant: cum tamen tam recentes, quam sale con-

le conditii concōctū admodum contumaces existant, uentriculo laborem inferant, corpusque vniuersum excalesciant. Hovum pinguedo medicis expetitur, quod contractos moliat, & restituat nervos. Sunt uerò & alia quoque murium genera Murium alia genera. Ponticum, Lassicum, Noriticum, Pannonicum, Indicum, à regionibus prouincijsque cognominata. Ponticus pilo est ninei candoris, sed superiore caude parte saturatè nigricat: ea enim digiti longitudinem non excedit. corporis magnitudò illi vsq̃ uero. insectatur aues & mures. Hunc sanè id esse censemus, quod Armellinum uocamus. Lassicus pilis vestitur in cinereo candidis, ventre tamen albicante; est Pontico paulò maior. hunc Varium appellamus. Noriticus corporis mole domestica musfelam aequat, pilis leporinis ferè similibus. breui constat cauda. caret auribus, non tamen foraminibus, quæ habet aurium instar. Pannonicus, cui color subuiridis, musfelæ speciem refert, uerùm magnitudine domesticos mures non superat. Poltremò Indicus colorem habet ferè murium montanorum, albis tamen compluribus inter cunstantibus pilis. capite est & ore in longum porrectis, quin & auriculis breuissimis: cauda ab ipsis clunibus crassiore in exilitatem ad imam prolixè defluente: cruribus dodrantalibus. Corpore selem aequat, pedibus aliquantò breuioribus, ac pilo hispidiore, præformi si aduerjo tractu mulceas. Atque hæcenus de murium generibus. Ceteram possent & SCIVRVS in murium

S C I V R V S .

generè recenseri, nam præter caudam, quæ illi adeo uillosa, amplaque est, ut ea castotum inumbret & contegat, cetera Pontico muri ferè similia sunt. Animal vulgò notum. Meminit sciuri Plinius libro octauo cap. trigesimo octauo, bis uerbis: Træ sident tempestatem & Sciuri, obturatisq̃, quæ spiraturus est uentus, cauernis, ex alia parte aperient fores. De cetero ipsis nillosor cauda pro tegumento est. Ergo in hyemes alijs prouisum pabulum, alijs pro cibo somnus. Hæc ille. Non desunt qui Sciuri carnes in cibum paratas commendent; quòd utile corpori prebeant alimentum, quodque cum palato non uilgarem ineant gratiam. Habet etiam eius pinguedo sum in medicamentis usum ubi emollire, ac discentere opus sit. Ceterum murium stercus (ut in libro de theriacâ ad Pisonem legitur) aceto subactum, capillis defluentibus utiliter illinitur. Quinetiâ per se potum, uel fæca lapidem comminuit. Mûs ita Græcis, Latinis uerò Mures appellatur: Italij; Topi, Germanis, Mauff; Hispanis, Ratones: Gallis, Sorizes. Nomina.

20 T E R T I A . L A C . CAP LXIIII.

L Ac generatim omne boni facis est, corpus alit, alium emollit: stomachum, & intestina inflatione uexat. Vernum tamen dilutius æstiuo habetur, & è uiridi pabulo alium magis emollit. Probatur autem candidum, æquali crassitu dine, quòd ungui in fillatum cogitur. Alium minus tentat caprinum; quoniam pecus hoc adstringentibus pabulis, robore, lentificio, & oleaginis frondibus, & terebintho magna ex parte uescitur: inde stomacho accommodatissimum, & reddis ioler. Ouillum autem dulce, crassum, & præpingue: non autem usque adeò utile stomacho. Bubulum tamen, asinum, & equinum, uentri magis idonea: sed ipsium turbant. Quibus in locis pecora, scamoniâ, ueratrū, clematidem, aut mercurialem pascuntur, lac omne uentrem, & stomachum subuertit: a quale in Iustinis montibus esse, à nobis proditū est. Siquidem capræ, quibus candidū ueratum pabulo fuerit, primo foliorum partu euomunt: & eorum lac haustum nauisam creat, & stomachum in uomitiones effundit. Ventrem adstringit lac omne decoctum, præcipue que cidentium calculus marinis exultum. Et in summa, omnibus auxiliatur Internis exulcerationibus, præsertim faucium, pulmonum, interaneorum, uisceræ, & renum: foris uero contra pruritum cutis: eruptiones papularum, & uitiatos corporis succos. recens cum melle crudo, addito sale, datur exigua aqua dilutū. Minus inflat quodcunque semel feruificum. Decoctum cum calculis marinis ad dimidias, uiscerosas uentris fluxiones adiuuat. Lac quodcunque serum continet implicitum, quod ubi discescit à lacte, multò potentius ad purgationes redditur. Datur quibus sine acrimonia uolumus deiectionem moliri, ut melancholicis, comitialibus, lepris, elephantijs, & erumpentibus toto corpore papulis. Exomni

a Meum. de
xii in reser
uatis a p
u' n' u' u' u'
p' u' u' u' u' u'
p' u' u' u' u' u'
i. licet
i Iustinis mō
tibus à nobis
uifum est.

omni lacte fit. quod schiston, id est scissile, appellant. Lac autem fitili nouo feruet, ramoque ficulneo recenti mouetur, in partibus, postquam bis, aut ter efferbuerit, toridem acetii multi coactis, quot hinc hemina lactis: ita enim efficiens liquidum ad eum diuiditur, quod in casum concreuit. Sed cum feruet, ne superfundatur, conueniet spongia ex frigida continuo scissilis labrum detergere, sextarium que argenteum frigida aqua plenum demittere. B. bitur heminis per interualla singulis, vique ad quinque, ita vt intercedentibus spatiis, potantes ambulent. Lac autem recens efficax est contra rosiones, uiscesque, ab exitiabilibus medicamentis factas: uti à cantharidibus, aut salamandra, buprestis, aut pini noui eruca, hyosciamio, dorycnio, aconito, aut ephemero: præsertim bubulum ad id eximie confert. gargarizatur autem exulceratis faucibus, tonsillisque. A finium peculiari ter collutos dentes, gingiualisque stabilit. Fluxiones alui, si ulcera sentiantur, tenefmoque, ouillum, bubulum, aut caprinum, cum marinis lapillis decoctum, sistit. per te autem, & cum hordæa præstana, aut halicæce cremore infusum magnopere in testinorum rosiones mitigat: exulceratæ vuluæ immittitur. Humanum lac dulcissimum est, & maximè alit: mammis autem exuctum, prodest tibi, & stomachi rosionibus contra haustum leporem marinum præsidio est: oculis cruore ex ictu iussus, cum thuris pollice infillatur: podagricis utile est, cum meconio & cerato illitur. Lac omne respouendum splenicis, hepaticis, comitialibus, uertiginosis, & neuorum uitio laborantibus, febriculis, & capite dolentibus: nisi quis interdum purgationis gratia, vt offendimus, schissilem præbeat. Primpiparæ canis lacte perunctos narant glabrefcere: potum contra uenena antidoti uicem obtinet: aboitus mortuos expellit.

TYPUS.

C A S E V S.

CAP. LXV.

Caseus recens sine sale sumptus alit, stomacho utilis est, & faciliè in membra delegatur: carnè facit, alium modicè emollit: alius tamen alio præstantior, pro natura lactis, quo conficitur. Decoctus autem, & expressus, deinde inasatus, alium sistit. illius oculorum inflammationibus, & fugillatis prodest. Qui uero recens salutus est, minus alimentum præbet. carnem aptè minuit, stomacho aduersatur, negotium uentri, interancisque exhibet. Vt uisiores silitur aluus. Sero, quod a caseo manauit, quam optimè canes aluntur. Quod hippacæ uocant, caseus est equinus: ea uirus redolet, magnopere alit, bubuloque proportione repondet. Nec desunt, qui hippacæ, equinum coagulum appellarent.

ΒΥΤΥΡΟΥ ΑΙ ΤΕ ΛΑΤΙΣ.

BVTYRVM, ET EIVS FVLIGO.

C A P.

LXVI.

Lacte pinguisimo probatum fit butyrum, quale ouillum est. Fit & ex caprino, agitato in uasis lacte donec pingue separatur. Butyrum natura oleosum est, & emolliens: unde largius eorum, uentrem resoluit, prodest, ubi oleum non adfuerit, contra uenena. Cum melle si infricetur, dentitiones adiuuat, gingiuarum pruritus, & oris ulcera infantibus emendat. Illitum foris capillamentorum facit corpora, & ab albidis pustulis per summa scatentibus astringit. Contra inflammationes, & duritias uulvæ, quod nec uirus respit, nec uisitationem sentit butyrum efficax est: dysentericis, & coli exulcerationibus infunditur. in medicatione addi solet, quæ pus mouent, utile præsertim cum nerui, aut cerebrum membranz, uescicæ ceruix, uulnera acceperit. Id autem purgat, replet, carnem creat: ab aspidè percussis utilissime imponitur. Recens obsonijs additum olei picem pensat, & adipis uice fungitur in bellarijs. Colligendæ ex eo fuliginis ratio hæc est. Butyrum in lucernam nouam ingestum accenditur, scissilique operculato, quod superne in siphunculi speciem desinat. & infima parte cuniculos cilibani modo habeat, crematur, & subinde aliud in absumpti locum sufficitur, dum coaceruetur fuliginis modus, quem facere in stueris: penna post deraiditur ad usum. Eius effectus est in medicamentis oculorum, excicare, & adstringere: fluxiones cohibet, & ulcera celeriter ad cicatricem perducit.

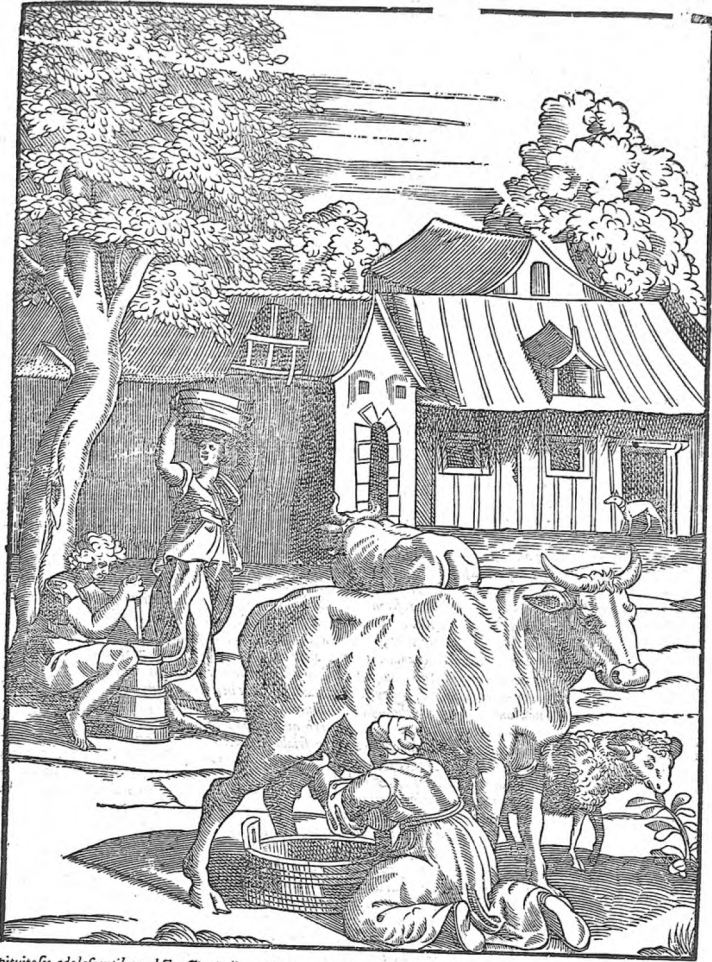
Lactis conf.

Lactis benigni alimentum superfluum in feminarum mamillis ex bina sanguinis coctione progenitum. Constat autem id tribus diuersis essentis: nimirum caseosa, butyrofa, ac serosa, quæ ab inuicem separatæ, uariam consequuntur temperiem. Sed à lacte primum rem exorsus, de eo tantum facultates differant, cuius hæc tempestate tam in cibis, quam in medicamentis est usus. Tale autem est humanum, caprinum, ouillum, bubulum, bubulium, & agninum. Et quantum ueteres usi fuerint tum camelino, tum etiam equino; cum tamen in Italia, acin alijs contrariis regionibus, quod sciam, eorum nullus sit usus, hæc tanquam superuacanea omnino retinenda censimus. Præcellit igitur humanum, quod tempera tum fit in omnibus suis partibus. Hoc sequitur caprinum, etsi aliquantò siccius sit. His crassius est ouillum, & minusque resosum. Bubulum deinde, ac bubulium, præter id quod admodum fit crassum cæteris longè pinguis habetur. Quomobrem libro 10. simplicium medicamentorum dicitur Galenus. Miror autem quo pacto Dioscorides ex ouillo, & caprino butyrum confici referat. Ego nanque ex bubulo fieri noui, ac proinde nuncupatum esse butyrum existimo. hæc Galenus. 60

Lactis proba.

Porro agninum sicut lac omne seri exuberantia superat, sic cæteris pinguedine cedit. Probatur in uniuersis lac colore, odore, sapore, ac substantia. Ob id igitur præsertim quod colore perquam albo uisitur, pellucidum ac clarum, non uiride, non amarum, acris, acido, aut falsoque substantia media inter crassum, & tenue, ita ut eius gutta in aqua infillata non defleat, sed in sua spherula permaneat. Quod autem tale fuerit, omnium sanè præstantissimum erit, & in cibis optimum. Contra pestimum præbet alimentum, uentriculum, ac totum corpus subuertit, quod contrarias notas habuerit, quoadque ex morbofis animalibus emulsum fuerit, uel etiamum ab ijs, que reprobatas, uenenosasque plantas depascuntur. Quocirca memoris prodidit Galenus lib. 11. de facultatibus alimentorum, quod si capra, aut alterius cuiuspiam animalis scamoniibus, aut rithymalum depascit, lac cibi loco quasi sumperit, omnino alius illi fuit. Optimum datum uisitur state consuetudinibus, sentibus non naturaliter frigidis, biliosis, & marasmo affectis, & desique ubi uentriculus excrementis uacet. Noct lac potum contra febrientibus, capitis dolore affectis, ophthalmicis, reuoluis, conuulsis, fluxione tentatis, calculo oppressis, & pituitosis,

Lactis facultates.

pueris, adolescentibus, obstruētis: & ijs praesertim, qui lacte, & edulij lacte paratis, cœnas & prandia claudunt: tantoq̃
 maior inde sequitur noxa, quanto crassius lac assumptum extiterit. Eaque propter citato loco inquit Galenus. Lac, quod
 feri plurimum habet, etiam si semper eo utare, nullum prorsus periculum adfert. Quod verò huiusmodi humiditatis exi-
 quod habendum est, proficit, hæc præterea ad sint oportet. lac nimirum recenter sit mulsim: aliquid mellis, sacchari, aut
 salis admixtum sit, ne in ventriculo concresecat: tantamq̃, ex eo sumatur, quantum concoquere valeat ventriculus. A cibus
 etiam omnibus, & vino, postquam assumptum fuerit, abstinendum est, quoque à ventriculo secesserit, minimeque exer-
 citio utendum est. At quoniam lac dentes inficit (est Dioscorides contrarium de asinino scripserit) eo statim cibito, ni-
 10, aut hydromelute os abluere oportet. Quod autem immisto coagulo concreuit, quanquam ueruo, ac astuto tempore, men-
 su frequētissimè expetatur; tamen angustiam parit, ventriculum opprimit, caput vaporibus replet, agrè concoquitur, &
 erasum gignit succum. Quamobrem si quandoque in cibum ueniat, primum omnium ingeratur: siquidem ultimo loco som-
 prum (ut fieri adfolet) aut statim putreficit; aut subsidentem cibum secum ad ima incoctum trahit. Lac omne, humanum præ-
 sertim, cerebrum auget, corpus impinguat, siccam & asperam tussim lenit, uenerem roborat, urine arduibus subue-
 nit, dissoluta corpora reficit, prohi nutrique est alimenti, bonam facit aluum, facillè in sanguinem uertitur, carnem
 auget, pectus dilatat, & ceteris alimentis maius adfert nutrimentum. Quod autem lac primiparæ canis perun-
 15

Lactis bibendi ratio.

Lactis coagulationis ratio.

Etos glabrescere faciat, potum vero emortuos educat satus, ut nonnullis proditum esse scribit Dioscorides, reprobat Galenus libro x. sump. medicament. Butyrum praterea ut loco citato scribit Galenus facultatis est concoquit, paulum habet etiam digerendi potentia, in medijs nimirum corporibus secundum duritiam, ac mollitiam. Corporum etenim pland durorum tumores prater naturam hoc nequit medicamen digerere: at que in mollibus sunt phlegmona, eas & concoquit, & digerit persacit. Nam parotides, & bibones, & oris phlegmona, aliaque partes complures illo profusis solo curantur, nimirum in pueris, ac mulieribus. Sed & denticulum puerorum gingivis illitum, nihil imbecillius melle gingivis extenuat: per quas exitus est dentibus: & alios omnes in ore affectus phlegmoneos, postquam fluxio refluxerit, digerit pariter & concoquit. Proinde cataplasmasis indiditur, qua extrinsecus imponuntur parotidibus, hypochondrijs, & bubonibus. Sed & in ventreum deoratur, & ex eo distributum, magnifice confert expuitionibus ex pulmone, idque in pleuriticis, & peripneumoniacis affectibus, cum hoc, quod eos etiam concoquat. Atque si solum lingatur, magis quidem concoquit, verum minus educit: plus vero si cum melle, & amaris aygdalis, fed minus concoquit. Fit ex bubuli praesertim lactis pinguedine id, quod vulgo Roma, acin vniuersa ferè Italia Capo di latte appellatur, mensis plurimum expetitum, quod gustui, ac palato maxime arrideat. Verum enimvero ob pinguedinis copiam, praeterquam quod ventriculolum relaxat, & cuncto supernatat cibo; nutrimentum euicit, antequam concoquat, vapores in caput mittit, & crassum generat succum. Causa autem fit ex crassiore cuiuslibet lactis substantia, admissio coagulo, & expresso inde sero. Praesertim in cibis recens, quod uox nam ventriculo non inferat, concoquatque facilius, quam qui diutius afferatur. Naeque vetus, qui quod linguam parumper uellicet, quam plurimis gratior redditur, omnium pessimus est; quippe qui ceteris magis adurat, sitim excitet, & difficilium concoquat. Quin & calculus in renibus gignit, icteru obstruit, aluum cohibet, & in calcasibus corporibus atram bilem egerit. Quo fit, ut plus damni ex eius sicci praunitate, & feruenti qualitate inferat, quam quod humores crassos attenuando compensare possit. Fugiendus igitur istiusmodi casus est, cum neque ad concoctionem, neque ad mouendum urinam, neque ad ciendam denique alium, quicquam boni conferat, quemadmodum neque ad succi prohibentur. De hoc autem disersen Galenus libro x. simplicium medicamentorum, sicuti quip. Itaque cum ubi olim casus alium esse bibulus, quem ex odore acrem conciebant, abieci, & iam a famulis absumptum putabam: verum illi illa seruare soliti, longo post tempore ex promptuario proferentes, quidam de illo fieri iubere, rogant. Cui igitur edendo non esse propter acrimoniam, licet uicrum nobis materia extitit, proponentibus, cui rei quisi illam uti liter possit accommodare. Inter cum ad me arbuticium quisi iam in curru conuectus esse, topbos, quos Graeci πῶσος nuncupant, in articulis habent, subijbi mihi crure stillo salis decocto casum eo decocto macerare, ac probe in mortario subigendo nitum, topbis imponere. Et sane arbuticium ab hoc medicamine magnifice adiuuus est, nam rupta spongiae sua cute, absque incisione uidelicet, emergunt quotidie citra dolorem tophorum particula. Vbi autem totus, qui apud me erat casus, fuisse absumentur, talem sibi alium comparans arbuticium in posterum seruauit, & postea rursum topbos in vasis intemerato: atque ubi tunc quoque idem perceptum commodum, sepius deinceps uti perseuerabat, & quosdam a micis similiter affectos docuit. Atque id quidem nos ex cogitauimus: ceterum comprobauit, ac confirmauit experientia. haec uis Galenus. Ex quo patet sit, eiusmodi casum esse omnino in cibis reprobandum. Qui vero nec recens, nec uetus fuerit, cum & ipse non sit expertus laetionis; minore tamen constat noxia. Praestat ceteris ouillus. Verum sicuti Pergamentum casum Galenus in laudem sive patrie praerit ceteris cum mendanti libro 111. de alimentorum facultatibus: ita nec mihi sane nitio uertendum existimauerim, si Hetruscum ceteris Italicis praeram, eum praesertim, qui in nostro Senensi agro, ac etiamnum Florentino ex ouillo lacte conficitur, qui vulgo appellatur Casio marzolino, gustu dulcis atque suauis, quod lac, ex quo paratur, coagulo non sit concretum, sed cinara floribus, qui passim vniuersa ferè Hetruria coagulo in conu praestat: quo fit, ut senescens nunquam acris euadat. Cui nec alter cedit, qui in nostro agro praesentissimus fit ex caprarum lacte, mense Septembri, recensque estur. Hunc vulgo Raunagiuolo appellamus. Desertur is R omam, quod à Praesulibus, alijsque primarijs summpere expetatur. Quippe qui odoratas redoleat herbas, quibus vbi que nostras referri sitim collet, hunc praesertim: qui non longe distat ab urbe nostra. Bubulus praeterea casus, estsi plus ceteris nutrit, pinguiorque existit; est tamen reliquis concoctus difficilior. Caprinus vero quanamque ex temperatoris lacte sit confectus; inuenteratus tamen reliquis casus est deterior, cum statim excitet, & friabilis fiat. Bubulus denique in globosillos iunctis sunculis constructus conformatur, qui nostris Μογγε, Romanis autem Priuature vulgari sermone dicitur. Is casus, quo passim Hetruscis uentur, tunc quidem gratissimus est, & dulcis, sed eger concoquitur, quod substantiam habeat admodum pinguem ac lentam. His accedit, qua vulgo nobis Recotta dicitur. Fit haec ex serosis lactis parte ad ignem decoctis. Recens (si Auicenna, Rasus, & Isach credimus) minus ventriculolum uexat, quam casus omnis recenter praesertim. Confert calidus defluxionibus obnoxys, sitim sedat, somnum conciliat: reuertantem obest ventriculolum frigidum habentibus, & neruorum morbis. Inuenteratus autem eger concoquitur, sitim excitat, parum nutrit, alium cohibet, & status praerocat. Reliqui est Serum, quod lactis aquosa est substantia. Hoc ut Galenus inquit libro x. simplicium medicamentorum) extergendi potentiam possidet, sumiturque subducendi ventris gratia, ac per chylores iniicitur, extergens, & abluens sine mordacitate intestinorum acrimoniam. Praeterea est quis uicera, qua sanie infestantur acri, vice aquae sero collatur, optime sanie fecerit. Praetera quae cunq; medicamenta digerere solent echymomata, & atra, ea praesertim sero, quam aqua diluere. Sic etiam eo nititur ad sugillata, & hypophagnata, peculiaribus ad haec medicamenta commissis. Praestat Meles serum, quod ex nigrarum caprarum lacte elicitor, deinde quod ex ouillo sic inueniens. Aqua lactis macerationis materia est, & per se quidem innocuum medicamentum. Praesertim, qua fit, ex lacte nigrarum caprarum, in laudatis paguis uicantiam, recenterque fecturum. Ex calcasit haec atque siccat ordine primo completo, & vsque ad secundum. Quoniam attenuat, abstin, abstergit, & nitrosita, qua referta est facultate, alium absque aliqua mordacitate leniter subducit. Bilem tuam flammam, tuam atram ab exustis humoribus genitam auerit: quo fit, ut mirifice conferat maniacis, & melancholicis. Praestat item ad uiscerum infarctus, & morbis inde pronentibus opitulatur: nimirum aqua inter cute laborantibus, selle suffusis, & lienosis. Datur utiliter febricitibus ex bile, & viscerum, ac vasaorum obstruentionibus. Competit etiamnum uicis in cute à bile, & perustis humoribus emergentibus. Quare lichenibus, uirginibus, alphis, psoris, leprisque admodum conuenit, haec Meles. Optimi feriparandationem docuimus susus nos, quodque magis in medicina praesertim, in nostro Epistoliarum medicinalium uolumine. Lactis autem facultates memorie prodidit Galenus loco nuper citato, ubi iam scribit. Lac ubi alium quamquam exiccantem facultatem haberit adiunctam, optimum est remedium dynterie, & omnium ventris acrimon fluxionum. Eam accipit à lapidibus, qui praedecocto ipsi iniiciuntur igniti. Porro eos esse oportet, quos uocant κελύματα. Et lac consuetudo decoqui debet, dum pleraque ferrosi in eo humoris absumpta pars fuerit. At nos iniectis ferreis in ipsum cylindris candidibus eandem, aut etiam meliorem facultatem efficiunt. Porro lac totum ad exes oculorum fluxiones tuum per se, tuum cum mollium collyriorum quopiam est utile: praeterea ad hypopia, & hypophagnata. Quoniam palpebris, extrinsecus,

Bubuli uires ex Gal.

Caput lactis.

Casii effusio, & facultates.

Casii bubuli antiqui uires ex Gal.

Recotta uires.

Seri uires ex Galeno.

Ex Mele.

Lactis facultates ex Gal.

10

20

30

40

50

60

cus, ubi qui ophtalmia laborant, semo sese dabant, impositum simul cum rosaceo, & ovo, pblegmonas eorum concouert. Sed hoc esto lacrimulter recens ex manibus expressum. Insuper in ipsum & utero vlceroato tum per sese, tum iis ysi medicamentis commiscentes, quibus misceri potest, utique circa morsum curantibus, & ubi in fede vlcera mitigamus, pre facili acrimonia dolentia, aut pblegmonas, aut rugas perpetuenda. Sic & ad vlcera pudendorum vrimus, & omnia que leuiri possulant, siue ob inflammationem, siue morsum, siue ob malignitatem. Faque propter & cancriosis applicatur vlcibus, medicamentis anodynis commilum, quia si sunt, que ex pompholyge consistant. Et quod attinet commemorare, quod ore contum, collutum, gargaziatumq, vel maxime pblegmonas eius mitigat? Sed & consulas, & columellam, & antiadiaz pblegmona affectas admodum mitigat, & proinde engram. Atque ut semel dicam, medicamentum est leniens, totam quidem substantiam habens mordacitatis expertem: sed multo magis, ubi concoctione moderata potissima pars serosi humoris absumpta est. Sic mihi videtur etiam medici ad venena, que ex rosone intervinunt, sac daristadere, velut & lepus marini: interficite, & cantharis. Sed & sunt, qui exhibent iji, qui acitonium, & thapsiam simpliciter. Sed hac ex ratione fecerunt. Quod Græci γυδα, Latini Lac dicunt: Arabes, Leben: Itali, Laite: Germani, Milch: Hispani, Leche: Galli, Lait. Casus vero ita Latini, rupsis, Græci vocatur: Arabibus, Lubon, seu Gieben: Italis, Calcio: Germanis, Kesen: Hispanis, Queso Gallis, Fourmage. At Serum Latine dictum, Græcè γήριον appellatur: Italicè, Sero: Germanicè, Molken: Hispanicè, Sero de leche: Gallicè, Ser dulciss. Quod denique Græci βούτυρον, Latini similiter Butyrum nominant: Arabes, Zebd: Itali, Butter: Germani, Butter, & Anchen: Hispani, Mantecca: Galli, & Beurte, & Butyre.

† Illud hoc loco non pretereundum duxi, quod in Græco codice manu scripto non est, hoc est inflationem patiens, sed vno modo, id est, naturale legatur, quod lac potius stomachum iuuet, quam inflatione nexet: id enim innuit verbum naturale. Hanc lesionem secutus fuisse videtur Serapio: quippe qui ex Dioscoride ita transcribat. Et lac confert stomacho. Quia & facilius potuit esse librarium lapsus ob uocum similitudinem.

Nomina.

Επι, γυδιου πω.

LANAE, ET OESYPVS.

CAP. LXVII.

Secundæ lanæ molles è collo, feminibusque laudatissimæ habentur. Subueniunt inter initia vlcneribus, percussis, desquamatis, liuidis, ossibus fractis, aceto, oleo, aut vino imbutæ: siquidem facile succos combibunt, quibus immerguntur, & ob peccudum formem (sic enim œsypum uocant) emolliunt, capitis, stomachi, aliarumque partium doloribus, cum aceto, & rosaceo efficaciter imponuntur. Crematarum lanarum cinis cruftas obducit, excrecentias in carne cohibet, & vlcera ad cicatricem perducit. Mundæ autem, & carptæ, in ficitili crudo, cæterorum more vruntur. Nec secus fimbriari marinarum purpurarum flocculo cremari solent. Aliqui cum fordibus lanas carpunt, & mellicirgant, eodemque modo vrunt. Alij in ficitili oris patuli, uerrucula inter se distantia componunt, & conceptas carminatasque lanas, oleo ita tuffas, ut ne stillare quidem possint, asfusus tedæ subiectis, & eisdem, lanisque permutatim interfratis, leuiter succendunt, & vltas tollunt. Quod si è tedæ pix, pinguitudove vlla profuit, collecta reconditur. Lanatur ad oculorum medicamenta cinerem in labellis, aqua addita, manibus confricant, & confidere patiuntur: idque sæpius, mutantem aquam, donec linguam adstringat, nec mordeat. Oesypum uocant Græci, succidarum lanarum pinguitudinem: cuius parandi ratio hæc est. Succidæ molles, radícula non curatæ, calida aqua lauantur, & quibuscunq; fordibus expressis, & in labellum oris ampli coniectis, aqua infunditur, magnoque impetu ligula vni respumet, agitur, aut lignea rudedè validiusculè conturbatur, quo largius fordida spuma colligi possit, deinde marina reperfigitur, & confidente pingui, quod supernatabat, collecto in altero ficitili vase, denuo aqua in labellum fusâ agitur: spuma iterum mani perfunditur, & demum eximitur. hoc tantisper fieri solet, dum consumpta pinguitudine, nihil prorsus spumæ extet. Collectum œsypum manibus emolliunt, & si qua infedit impræcinitia, confestim demittit: exclusaque sensim omni aqua, recentique assusa, manibus miscfeatur, donec admodum lingue œsypum adstringat leuiter, nec mordeat, atque pingue, candidumque spectetur: tum in ficitili vase conditur, verum omnia feruido sole fiant. Nonnulli excolatum pingue frigidâ aqua eluunt, & manibus, non secus atque ceratum mulieres, confricant: ita enim candidius redditur. Alij eloris lanis, & fordibus quibuscunq; exemptis, ac lento igni in æneo vase ex aqua decoctis, pingue, quod supernat, collectum aqua, ut diximus, lauant: colatumque in ficitilem patellam, quæ calidam aquam continet, linreo operiunt, atque soli mandant, donec candidum fiat, & satis crassum. Alij bidui spatio aquam effundunt, nouamque adijciunt. Melius est leuæ, radícula non curatum, quod succidarum virus oleat, & si manu in concha fricetur cum aqua frigida, albefcat, nihil in se duri, aut concretæ habens: veluti quod cerato, aut adipe adulteratur. Oesypum exalfacit, explet vlcera, & emolliit: præsertim sedis, ac vuluæ, cum melioto & butyro. In vellere appositum menses, & partus euocat: vlcera non aurium modo sanat, sed & genitalium cum anfero adipe: contra crosos angulos oculorum, scabiolososque, genas quæ occalluerunt, & ciliorum defluisia, efficax est. In testa noua torretur, donec redactum in cinerem pinguitudinem amittat. Ex eo etiam fuligo colligitur: uti demoftrauimus: quæ in oculorum medicamenta commodè addi solet.

Um Lans succidæ, & earum fordida pinguitudo, quam Græci Oesypum appellant, & officinarum vulgus Isopum huiusmodi vocat, plenissime à Dioscoride descripta sunt, nihil nobis hic reliquum est, quod declarandum, vel adijciendum esse putemus. Cæterum vno quod Græci, Lana Latine dicitur, pariter & Italis: Arabibus, Saif, aut Saf: Germani Schmutz: quoulen: Hispanis, Lana: Galli, Laine. Quod vero Græcè αἰσπύρον Latini item Oesypum nominantur: Arabicè, Senferatane, Esipto: Hispanicè, Isopillo humido: Gallicè, Gresse de la laine ferre.

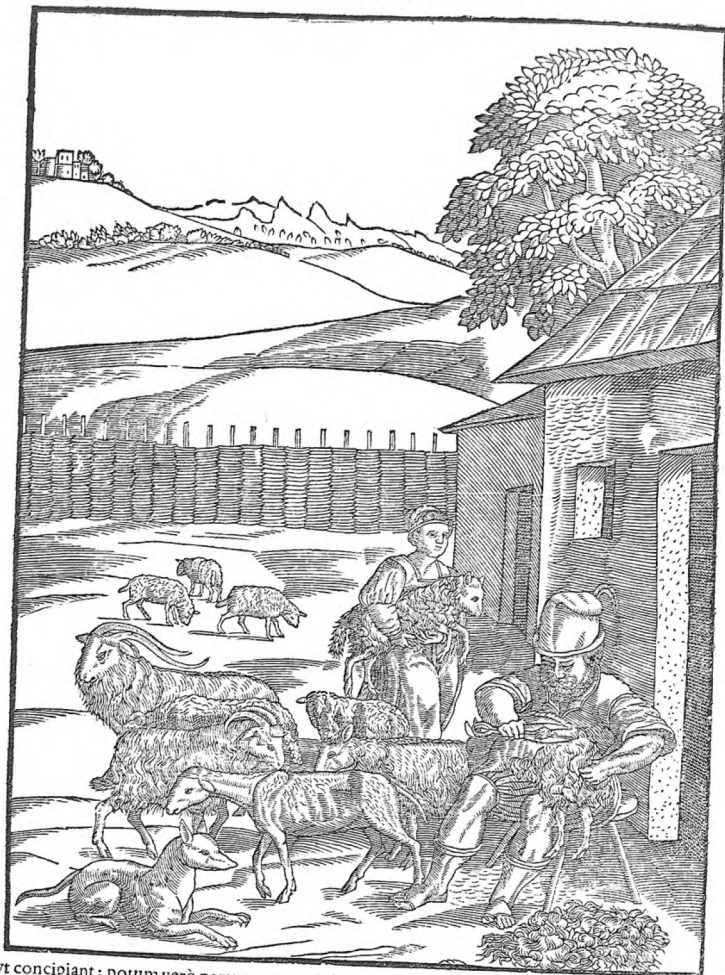
Nomina.

Πηύα.

COAGVLVM.

CAP. LXVIII.

Leporis coagulum tribus obolis ex vino, venenatorum moribus, cœliaci, dyntericis, & foemina fluxione vuluæ laborantibus, ac reiectionibus à pectore, auxiliatur, sanguinem in grumos concretum disciuit. Post menstruas purgationes appositum vuluæ cum butyro, præstat mulieribus,

vt concipiant: potum verò partus enecat, & à puerperio, pariendi spem adimit. Equò coagulum, quam hippacem aliqui vocant, priuatim cœliaci, dyſentericisq; conuenit. Hoedi, agni, hinnua acorni laticornis, & dorcì, apri, cerui, uituli, bubalique coagula, ſimiles naturas fortiuntur: contri, caniti potum in vino, & concretum lac in aceto, conuenienter aſſumuntur. Hinnuli priuatim triduo à purgationibus admorum, partus ſpem intercipit. Vituli marini, caſtorei vires repræſentat: comitialibus, ſtrangulatis vulnis, potu conferre exiſtimatur. Sed ſi ſit vituli marini, hoc experimentum rit: aqua inſpergitur, qua pauliſper cùm alterius animantis, tum præcipue agni coagulum, maducatum eſt: nam ſi erit ſyncerum, ſtatim liqueſcit in aquam. ſin minus, conſimile permanet. Excipitur diſſoluit.

A Nimalium coagulum (vt Ariſtoteles memoriæ prodidit lib. i. i. cap. xxi. de hiſtoria animalium) lacis ſubſtantia eſt: quippe quod in coram ventriculo, que adbuclacient, continetur. Eſt ergo coagulum lac ignem habens intra ſe, quod cùm animalis tempore concoqueretur, caſum traxerit. Habent coagulum omnia ruminantia; & inter dentata vitæ inque lepſ. Quò reſuſius coagulum eſt, eò præſtantius: tale enim proſtutiuo alii mederi præcipue poteſt: atque etiam

eriam quod leporis est. Sed laudatissimum hinnuli. hæc Aristoteles. Quod autem leporinum coagulum sanguinem reijcituribus conueniat. ut Dioscorides scribit, minime quidem probare videtur Galenus libro x. simplicium medicamentorum, ubi sic inquit. Coagulum omne acris, ac digerentes potentia est, ac nimium etiam exicatoris: nam necessario id superiora comitatur. Ac leporis quidem coagulum comitalem morbum, si cum aceto bibatur, præterea profusum muliebri sanare proditum est: sed & lac in ventre coagulatum dissoluere: quod certe & nos experti sumus, non solum in leporino: sed etiam in aliorum animalium coagulo. Atamen leporinum omnium est præstantissimum. Sed & sanguinem in ventre contrarium simili modo epotum dissoluit, ac efficacis fortasse ceteris leporinum: verum non solum, quod quibusdam scriptum legitur, sed & hoc commune est omni coagulo. Quidam autem sanguinis ex thorace reijctio leporinum coagulam epotum suppressere proderunt. ceterum nec alium quenquam eo usum noui, nec ipse sum ausus acri utremedio ad affectum adstrictiorem poscentem. Porro coagulum equinum ac dysentericos, & celiacos accommodari scripsit nonnulli. At phoca coagulum eximie aptum esse quidam prædicant, tanquam vires obtineat caloris. Verum quæcumque proditum est, quodque coagulum secundum essentiam totius præstare proprietatem, non est nunc tempus exponere. Eius nomen Græcum εἰρῶ: Latium, Coagulum: Arabicum, Anseah, seu Anshaa: Italicum, Caglio: Germanicum, Lypp, Kynnlypp, & Kæfflypp: Hispanicum, Coalho: Gallicum, Treffseur.

Coaguli con-
suetudine.

Nomias.

Σίηρ.

A D E P S.

C A P. LXIX.

Adeps anserinus, aut gallinaceus recens, & sine fale conditus, ad vuluæ uitia proficit. Sale inueteratus, & qui temporis spatio acrimonia in concepit, vuluæ incipit, est. Recens ex modis prius membranarum in ficilem ollam demissus, quæ altero tantopere capax sit, quantum sit modus adipis, quem curare institueris, obstructo diligenter vase fragrantissimo soli exponitur: liquefcens inde humor in ficilem alterum excolatur, donec adeps omnis absfumatur: mox loco vehementer frigido reconditur, & ad usum digeritur. Alij ficilem fulciunt super aquam calidam, aut tenuem & elanguidam prunam, quæ solis vicem penset. Est & alia curandi ratio. Exemptis membranarum reititur, coniectusque in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento: mox, lineo colo transfusus reponitur. Vitiliter in medicamenta additur, quæ lassitudines, & fatigationes leuant. Siul-lus adeps, & vrsinus hoc curantur modo. Recens, præpinguis, renibus potissimum detractus, in largiore aqua cælesti, & quam frigidissima, exemptisque tunicis, diligentissimè manibus confricatur, & exprimendo ferme siccatur, subindeque noua aqua abluitur: cæterum ficili capacita-tis duplæ inditus, in aquam demergitur, & subditis leuibus prunis spatha mouetur, eliquarusque, colo transfunditur in aquam. Vbi uerò refrigit, & guttatim aquam omnem exclufit, in prælo-rium ficile demittitur, & infusa aqua leniter eliquari debet, & manu deprimi, quo facilius sæc-ulentum uirus pessum eat: postea in pilam spongia madefactam transfunditur. ubi coire coepit, re-sidens in imo sordes eximitur. Tertio citra aquam eliquatur, repurgatusque, ficili bene oper-culato, perquam frigidis locis reponitur. Hircinum seuum, ouillum, ceruinumque ita curato. Elorum ex his quodcumque tunicis (ut in suilli mentione dictum est) exemptis, pile emolliendum tradito, ac manibus fricato, affusa paulatim aqua, donec ne amplius quidem cruentum uirus ex-ternatur, aut pingue aliquid innatet, sed nitida spectetur. Deinde in ollam ficilem conijcitur, & adiecta aqua, vt supereminet. leui pruna liquefacit, & mouet, atque in aquam colato: cum-que refrigit, iterum in loto ficili eliquato, & quæ antè diximus, facit. Tertio sine aqua li-quefcit, in persulam liquore pilam colato, refrigeratumque, ut in suilli ratione diximus, re-condito. Bubulum autem seuum, renibus maximè detractum, exemptis membranarum, aqua ma-rina ex alto petita eluendum est: mox in pila tundendum diligenter, affusa maris aqua. Cum uerò dissolutum fuerit, in ficilem ollam conijciendum, & marina aqua, quæ minus dodran-te supereminet, proluendum: decoquendum, donec omnis aboleatur odor, additis ad singu-las seui Atticæ minas, quaternis Thyrrhenicæ ceræ drachmis: excolatumque, detractis quæ pes-sum iterant fordibus, in nouo ficili reponendum, operatumque soli interdiu credendum, ut ad candorem reducat, & odoris uirus euascat. Priuatim taurorum pingue sic curari debet.

Renibus euullum pingue profuente amnis aqua abluito, detractisque tunicis, ficili nouo, postquæ exiguum sale inasperis, liquefacit: dein in nitentem aquam excolato: & ubi concrefcere cœp-it manibus iterum conficando uehementer lauto, aqua sæpius infusa, resulfata, & donec quam optime elorum uideatur. Rursus in olla cum pari modo uini odorati decoquito, & cum iterum efferverit, dempto ab igni uase, ibidem finito pernoctare: postridie si grauer adhuc oleat, noua olla repetitur, uino odorato perfundatur. eadem quæ prius, fiant, dum omne uirus euascat. Colliquatur & sine fale, præsertim affectionum carum causa, quibus sal aduerfari solet, sed ita pa-ratum non magnopere albescit. Eodem modo pardorum ac leonum pingua curari oportet. Tau-rinum autem, & utulinum pingue, necnon ceruinum, atque etiam huius animalis medulla, odo-ramentis imbutur, hæc ratione. Pingue, quod odoratum reddi debet, demptis, quo diximus modo, membranarum, elorum, & uino quædam odoratissimo, nulla maris aqua diluto, fruescatur, pernoctare sin-tur: alterum id genus uinum eadem mensura infunditur, colliquatur, & exquisitè colatur: nouemque eius heminis, uinci Arabici septem drachmæ adijciuntur. Quod si ipsum odoris fragrantissimi fieri uoles quadraginta floribus eiusdè drachmæ, cum paribus palmæ, calami, & cassiæ modis adduntur: & xylobalami, aspalathi singulæ drachmæ: cinnamomi, cardamomi, & nardi, singulæ uncia: oia ex-actis tunduntur, & affuso uino odorato, in uase operato, quæ supra carbones firmiter collocatum sit, ter effervescent, & semoto ab igni uase inibi pernoctat: postridie uinum effunditur, aliudque generis eiusdem adijcitur. Ter simili modo bene confuescatur: deinde matutinis exempto adipe uini effundatur, & abluto vase, siquid imo subsidens hæsit, detergetur. postremo eliquatur pingue, & excolatur, ad usum reconditur. Hoc autem modo odoramentis imbutur, quod antea curatum est. Verum ante dicta prius inspissari solent, quo facilius sibi odoramentorum uires adsciscant. Itaque assu-mens quodcumque horum uoles cum uino fruescatur, impositis unâ myrti ramulis, serpyllo, cype-

Oribas legit,
nosdè a. i.
lam.Hæc omnia
veluti subdi-
tione non des-
cribuntur ab
Oribasio.

concrestat, suillus autem instar olei defluat: proinde ipsam potius dysentericis, & tinesmosis iniijcimus, quando morfam eorum mitigare consilium est. Porro ob tenuitatem partium vixnulla acrimoniae partes retundit, ubi nimirum in alia mordicatorum corporum, quod molestum est, haerit. Nam quod crassum est partium minus; magis autem quod subtilium partium est, tota corpora penetrat; & omnibus ipsam saniebus mordicantibus permiscetur. Hac ratione adeps anserinus quae in alto corporum mordicant, magis obtundit: sed & suillo calidior est. Horum tamen in medio est gallinaceorum adeps, ac gallinarum. Porro calidior semper, ac siccor est masculorum animalium, & horum ipsorum exfortior minus tum calidus, tum siccus. Quippe mas castratus cuiuscum semper generis femina assimilatur. Hoc autem ferrous caput commune est, cuius meminisse oportet: Pro animalium temperatura semper exsistere differentias eius, quae in illis est, pinguedinis, aut adipis, aut quaecumque modo appellare libebit totum hoc genus corporis in ananotibus oleis, & pinguis. Igitur cum his omnibus prope quadrupedibus animalibus in caliditate, ac siccitate inferior sit; proinde pinguedinem quoque minus habet calidam, magisque humidam. Omnis igitur pinguedinis facultas est humefactoria; & ex calcfactoria vniuororum corporum. Huius enim meminisse perpetuo oportet in principis huius operis dicti. At differentia, quae sunt cuiusque singularium in maioris, minoresque ratione sunt. Nam pinguedo suis, ut ad nos quidem, largius humeficare potest, sed non aequo ex calcfacere, ut oleum: verum pinguedinis suum talis est caliditas, qualis spectatur in nobis. Porro taurorum adeps suillo multo calidior est, & siccor. Rursum id est hic memoria repetentibus nobis, marem femina esse tum calidiorum, tum sicciorem: marem autem castratum assimilari feminam, velut quicquid iuuenilis est atatis. Et inter iuuenilia femina mare humidior efficit, & minus calida. Sic & adeps vitulinus, taurino minus, tum calidus est, tum siccus: & hedorum, quam caprarum: sed & caprarum minus, quam bircorum. Et rursum taurorum minus, quam leonum: nam horum adeps omnium prope quadrupedum adipe potentius digerit. nam & ipsorum calidissimus est, & maxime tenuium partium. Itaque: si ipsorum medicamentis ad ulcera, & phlegmonas conuenientibus commisceas, non modo nihil adueris; verum etiam letisris, nimirum addita maior, quam conueniat acrimonia. Inueteratis tamen tumoribus atque scirrhis in morem induratis, tum neruorum curuaturis, & quae Graeci uocant) & in summa quacumque scirrhis sunt, us aptissimus est, in quibus sane inefficacissimus apparet suillus. Taurinus autem ab utroque ex aquo distat, ut quanto calidior, siccorque suillo est, tanto superius ad leonum. Itaque tanquam in medio consistens, merito utriusque medicamentorum miscetur generi, & us sicuti quae scirrhis medentur, & us, quae phlegmonas concoquant, cuiusmodi est tetrabarmicum quod uocat, ex cera, resina, pice, & adipe constans. Nam sicut in hoc taurinum, sicut vitulinum, sicut bircinum, sicut caprinum, sicut suillum indideris, semper puri monendo aptum, & concoctorium medicamen effeceris. Sed suillus si addatur, etiam pueris, & feminis, & ut breuiter dicam, omnibus, quibus caro est mollior, competit. Sin taurinum adieceris, foetoribus, & messoribus, & omnibus carnem duram habentibus, sicut ob naturalem temperiem, sicut ex ratione, ac forma uitae, conueniens effeceris. Caterum adeps omnis dum inueterascit, se ipso & calidior, & tenuior efficitur, ac proinde quoque magis discuforiosus. Verum id omnibus ferre inueterascentibus accidit, quae quidem putrefcere non anticipent. Nam vinum, mel, acetum, frumentum, butyrum, lana succida, oleum omne, sicut lentissimum, sicut cicutum, sicut raphaninum, sicut ipsum quod ex oliuis conficitur, uisitate & calidiora, & tenuiora essentia efficiuntur: ac proinde gustantibus apparent acriora, & ad duratos, aegreque solubiles affectus omnes adhibentibus potentius digerentia. Atque ego sane gustantibus acriora uideri dixi. At quaedam, quibus studium est nominum significatus corrumpere, non acris, sed adstringentia uocant id genus omnia, ad usque piper: tanquam inter sit nihil, adstringens, ac acce dixeris. Esti denno illos roges de galla, myrtis, mephis, mali punici putaminibus, quae sicut aqua uocat, rhoes, & omphacio, & hic dicunt adstringere: tamen si aduersissimum ex illis sensum percipiamus ei, qui in nobis fit ad pipere, pyrethro, nary, euphorbio, cepa, alio, & adace. Igitur si quemadmodum adstringentis uocabulum de utroque affectu, quem gustus percipimus, communiter efferunt, sic ipsos quoque affectus vnam habere naturam existimant, quiduis aliud potius habendi sunt, quam homines, ut qui soli proprios sensus obtineant. At si omphacia, rhoes, gallam, balasium, hypocistida contrahere, confringereque nostram fateantur substantiam: fecerunt uero, mordicare, ac penetrare, piper, nary, pyrethrum, improprie adstringentia nuncupant, quae mordicant, & ex calcfaciunt: caterum in cognoscendis ipsis medicamentis non peccant. Verum si oportet conuenienter dicere, an in uocabulis, aut in rebus hallucinentur, equidem in uocabulis potius falsos uiros illos dixerim, & maxime quibus Graeca lingua infusa est, qualis est Dioscorides Anaxarbenis, qui profecto multa bene dixit eorum, quae de materia medica memoria prodidit, caterum significata Graecianorum uocum non satis pernoit. Hic ergo cum ait magis esse adstringentium adipem caprinum suillo: si quidem acriorem significare uelit, per magis adstringentium, acipimus sermonem eum uerum. At si illud, talem habentem qualitatem, & facultatem, qualem vbius, rheon, hypocistis, balasium, haud uerum esse sermonem dicemus. Porro quoniam uiperarum adipem, ubi radicatus pilos sub alis euulseris, prohibere illos recrescere illorum refertur, uisum est mihi eius facere periculum esse fatias: ad ubi prout iubent, feracissimam, mentios comperi, sicut etiam quod initia suffusionum sanet. Verum utrorum adipem alopecias curare uere scripserunt: cum tamen probatoriua habeamus ad eum affectum remedia. Porro cum dicant tamen uulpinum adipem dolores aurium sanare, abique ut explicent, quos aurium dolores dicant, cum non noscentibus ipsis distinguere, quae dicunt, attendendum non est. Alij pilicium adipem laudant, tanquam ad fluxiones, aut quemcumque alium effectum nominare uelint, congruat. Alij non simpliciter pilicium, sed addunt fluuiatiliu: alij uero potius marinarum, quod uidelicet aliquid pilis scire uideantur, quam uulgis haec Galenus. Caterum de Tassi pinguedine, quae (ut experimento manifestum constat) contrahens neruos, & articulorum duritias emollit, & discutit, nihil posteritatis memoria prodiderunt: Dioscorides, Galenus, & Paulus. Nec praeterea Galenus pinguedinis curandae, ac parandae rationem uillam, quod sciam, tradidit: nec quibus odoramentis ueteres pinguedinem imbuerent, & in uingenti morem confecerent, quemadmodum hac nostra aetate uingentarii illi parant, quam uinged p o m a t a uocamus. Ea tamen hoc modo paratur. Sumunt ceruini adipis, aut hedi binas libras; suilli uero recentis uncias sex, deinde exemptis membranis, uino albo luant, exprimenturque tandiu, donec uinum omne exibat. Post haec elotam pinguedinem in fistile nouum, uitro, uel plumbo obtutum coniungunt, additis nardi Indici granis tribus, caryophyllorum semina, nucis myristicae drachmis duabus, malis appianis, uel fyllustribus semicentibus, genis rei septenis. Hac omnia in sufficienti aqua rosaceae quantitate macerant die una: deinde lento igne tandiu decoquant, us operculo contentes, & rudicula saepius miscentes, quousque uiueris, fere aqua euanefeat. Percollant deinde linteolo spissiori subito uase mundo, aqua rosarum madente, dimittuntque, concretere. Quo facto in fistile nouum iterum coniungunt, adiectis olei amygdalini dulcis rancis sex, cerae albae rancis quatuor, & ad ignem colligunt, ac postmodum linteolo percollant in niriidiflorum catinum aqua rosarum affusa: sinuntque concretere. Denum eadem aqua rosarum experta, aut alijs refragantibus aquis tandiu lauant uide miscentes, donec uingentum illud ad siccum albefcat. Tunc enim extrahunt, & uero uase reconduunt, seruantque in frigido loco, ne rariorum contrahat. Hoc in Italia frequentissimum obtinet usum ad labiurum, manuum, & mamillarum rimas, tam ad frigore, quam ab acri succo factas. Vtuntur eo praeterea ad desquamatum cutem, &

Pomate parā dicit ratio, & uis.

aliorum quoque animalium fel excellere necesse est, & quæ illis minus sunt calida proportione & hunc humorem illic inesse minus calidum, quanto scilicet & in alijs sunt inferiora. Ceterum hæc differentia habentur non modo pro diversis animalium generibus, quod hæc magis, illa uero minus calida sunt; uerum etiam pro diversis eiusdem generis animalium temperamentis, ac etiam irritamento. Quandoquidem fel tauri interfecti, qui sinibus adalligatus, uolenterque diu tractus, & curus, & canum latratu defatigatus, & sitis, famemque & multum laborem perpessus fuerit, ab eius felle plurimum differre inuenitur tum subtilitas, tum colore, tum facultate: qui in passis lætus, liberq; uitæ desiderat, ac quietam duxerit. Nam defatigati, ac vexati animalis felle subtiliora crassius erit, colore nigrius, aut uiridius, aut magis caruleum, magisq; ærugini simi leob idque etiam longe calidius erit quam alterius, qui in pace, & otio degerit. Ideoque fel animalium quod tenuius est, ac colore constat diluore, tanto minus spissioribus & magis colore saturatis excalcificat. Gignitur in bubulo felle lapis quidam nonnumquam oui magnitudine, croceo colore, facileq; friabilis, cuius Dioscoridem, & Galenum meminisse non reperio.

10 Hic ut pleriq; perhibent auctores, uesica calculus committitur. Naribus inditus uisum mirifice acuit, & aquam in oculis fluentem inhibet. Tritus lentis quantitate, & beta succo commisus, & in erinis naribus attractus, comitialibus subuenit, Non desunt etiam qui idem magno successu ex uino exhibent potandum felle suffusus. Deniq; aurate, lupi piscis, perdidici, & galli gallinæ felle mirifice delectantur in coitu femine, si uiri penis eo perungatur. Quod Græcis ζολη. Latinis, Fel appellatur: Arabibus, Sarata, aut Merara: Italis, Fiele: Germanis, Goll: Hispanis, Hiel: Gallis, Fiel.

Fellis bubuli lapis & eius u res.

Nomina.

Αἷμα.

S A N G U I S.

C A P. LXXII.

Sanguis anferis, anatis, & hœdi, utilissimè in antidota miscetur. Palumbæ autem, turturis, & columbæ nec non perdidici, oculis cruore suffusus, & recentibus eorum vulneribus, lusciosisq; illinuntur. Peculiariter columbæ sanguis, cruore membranis cerebri erumpentem inhibet. Hirci, capræ, cerui, & leporis sanguis in alutis sartagine, dysenterias, & cœliacorum profluvia sistit, in uino potus contra toxica efficax est. Leporinus sanguis ita ut tepet illitus, uitia cuius in facie, lentiginisque emaculat. Caninus commode ab his bibitur, quos efferata in rabiem bestia momorderit: contra epotum toxicum auxilio est. Testudinis terrestris sanguinem epotum tradente prodesse comitialibus. Marinæ autem testudinis cum uino, & leporis coagulo, cominoque contra serpentinum morsus, & hausta ruberæ uenena conuenienter bibitur. Taurinus cum polenta illitus, durities discutit, emollitque. Sanguis equarum, quæ admixturam expertæ sunt, in medicamenta additur, quæ erodunt, septica uocantur. Sanguine chameleonis genarum palpebras uelli creditum est. Hoc idem uiridium ranarum, sanguine præstat. Menstruis sanguis foeminarum, circumlitum conceptum inhibere existimatur: aut si omnino mulier menstrua supergradiatur. Lenat podagræ dolores, & ignem sacrum illitus.

Differens de sanguine Galenus, statim initio libro x. de simplicium medicamentorum facultatibus, etsi minimè eat inficias, quin animalium sanguinem aliquid inesse, quod medicamentorum usui rectè competat, ut Dioscorides: & pleriq; alij qui de eius uiribus scripserunt, liquido affirmarunt: declarat tamen, multa de sanguinis uiribus à scriptoribus esse prodita, quæ factio periculo fabulosa potius, & uana reperitur, quam uera. Siquidem, ut idem refert Galenus, falsum sanè esse omnibus in consensu est, quod epotus nocturna sanguis difficulter spirantes sanitati restituit. Vesperilionum uerò peruenit uirginum manibus, eas extuberare non sinat: pilosque renasci inbibet, ijs partibus illitus, unde recentior ipsi euulsi fuerint. Falsum smiliter esse asserit, comitiales ebibito ogni sanguine curari: pilosque è palpebris euulsos renasci prohiberi uiridium ranarum cruore. Quibus facile consicere possumus, hoc in loco Dioscoridis codicem librariarum fortasse culpa mendosum esse. Quippe quod ibi legitur, oculorum palpebras ranarum uiridium sanguine depilari, cum potius Galeni testimonio (etsi sententiam hanc non approbet) euulsi in palpebris pili harum sanguine renasci prohibentur, quin & aliud huic capiti mendum subesse uidetur, quod hic ea, quæ de admixturarum equorum sanguine prodidit Galenus, de equarum sanguine, quæ admixturam expertæ sunt, legantur. Nisi forte interpretum uitiu sit, qui sexum in Dioscoride perperam mutarint. Præterea inquit Galenus, Tamest non desint, qui turturis, uel colombe sanguinem præferant in perforata caluaria, ubi rosacco melius inuenire nihil possit: nonnulli uerò laudibus extollunt gallorum, gallinarumque sanguinem equorum, quod septicus sit, ad exulcerandam ubique cutim: domesticorumque murium ad æræ uocatas; id tamen nunquam experiri uolui. Metuebam enim (inquit) ne curiosus, uel stolidus uiderer si tantis, tamque uocatis re, medijs uel per terebris considerem, sanguinem horum animalium illis plus uel præstare. Quod si quis hæc experiri uolet, certo scio, damnabit non modo, qui talia scripserunt, sed & de lusum factio periculo reperit. Taurinus autem sanguis epotus antea quam concreseat, inter delictoria recensetur medicamenta, quod haurentem protinus frangulet, ut lecto uoluntate diffusus dicitur. Eius nomen Græcum αἷμα: Latinum, Sanguis, Arabicum, Dem: Italicum, Sangre: Germanicum, Blut: Hispanicum, Sangre: Gallicum, Sang.

Sanguinis cœ fideratio.

Vana sanguinis experimèta.

Nomina.

Αἷμα τρω.

F I M V M.

C A P. LXXIII.

Argumentaria bouis simum, si recens admoueat, vulnerum inflammationes mitigat; solijs autem inuoluit, et calcatum cinere feruente superponitur. coxendicis cruciatus foru compefcit: illitum ex aceto durities, panos, & strumas discutit. Priuatim suffitum simi, quod à masculo boue redditum est, procidentis uulvæ reprimuntur: accensi nidore culices abiguntur. Fimum caprarum, præsertim in montibus degentium, potum in uino; regium morbum emendat: menses citi cum odoramentis haustum, & partus euocat. Tritum in farinam, & impositum lanis cum thure, foeminarum profluvia sistit, cæterosque sanguinis impetus ex aceto cohibet. Medetur alopecie exulfum, cum aceto, aut oxymelite illitum: cum auxungia uerò impositum his, qui podagra que serpunt, igni sacro, & parotidibus. Vitæ ifchiadici unctionem hinc in modum accipiunt. In eo interstitio, ubi pollex brachiali committitur, caua ueluti lacuna subsidet, in qua lana oleo imbuta substernitur, deinde sigillatim feruentes stercoris caprini pilule imponuntur, dum uapour per

brachium ad coxam fentiat peruenire, & coxendicis dolorem mitigare. adustio id genus Arabica appellatur. Ouilum ex aceto illitum sanat epinyctidas, clauos, peniles verrucas, thymos & ambustia igni, rosaceo cerato exceptum. Fimum suis sylvestris aridum, in aqua, aut vino potum, reiectiones sanguinis sistit: vctutum lateris dolorem mulcet: adrupta, & conuulsa ex aceto bibitur: lustratus cum cerato rosaceo medetur. Tam afinorum, quam equorum fimum, siue crustum, siue crematum addito aceto, fanguinis eruptiones cohibet. Armentarii, qui herba pascitur, sicctum fimum liquatum in uino, mox potum, contra scorpionum ictus magnopere auxiliatur. Columbinum vehementius & ex calcitrato, & urit: cum hordeacea farina mistum, strumas ex aceto discit: carbunculos emarginat, tritum cum melle, lini semine & oleo ambustis igni medetur. Gallinaceum uero omnia eadem, sed inefficacius praestat: priuatim tamen contra uenena fungorum, & coli cruciatu ex aceto aut uino bibitur. Ciconia fimum, si ex aqua hauriat, comitialibus prodesse creditur. Vulturini fimi: nidore partus ex cuti produntur. Murinum detritum cum aceto, & illitum, alopecis medetur: cum thure, & nullo calculo expellit: subditae infantibus mulcerda, alui deiectionem promouent. Caninum, quod fragrantissimum canis sydere fuerit exceptum, cum uino, aut aqua potum, sistit alium. Humanum sterces illitum, vulnera ab inflammatione vindicat, & obiter intumescere non patitur: sed ea statim glutinat. sicco ex melle angine perungi commodissime traduntur. Terrestris crocodili fimum, crocodilicam uocant, quae mulieribus colorem nutrit in facie, nitoremque feruat. Optima est candidissima, & friabilis, amyli modo, minimè ponderosa, in humore litam eluciscentis: quae cum teritur, fermenti acorem quadantenus refert. Adulterant eam sturnorum fimo, quos captos oryx pascunt, ipsumque non dissimile vendunt. Alij amyllum, aut cimoliam miscent, & additio anchaia colore per rarum cribrum paulatim exprimitur, ut se contrahat in vermiculorum speciem: qui ficcati pro crocodile ueneunt. Inter omnes conuenire in uicno, humanum sterces, caninumque guttur, in positum, anginis auxiliari.

Stercoris uires ex Gal. Humani stercores experimentum.

Stercus, ut posteritatis memorie prodidit Galenus libro x. simplicium medicamentorum, nim habet vel maxime digere-
rentem. Verum humanum ob factorem abominandum est. At bubulum, caprinum, crocodilorum terrestrisque
naturam, ubi offibus duntaxat nascuntur, neque grauior olet, & multa experientia non tantum nobis; sed & alijs medicis
me nau maioribus comprobatum est. Siquidem Asclepiades, cui cognomenum erat Pharmaceus, & alia omnia composita
medicamenta college, ut multos implet libros, & stercore ad multos saepe affectus utitur, non modo medicamentis, quae
fors imponuntur committens; sed & is quoque, quae intrò in os sumuntur. Ceterum humani stercores hoc habeo experimentum.
Assidue quidam à phlegmonis ad fauces existentibus uehatur, adeò uehementer, ut suffocationis subiret periculum, &
sanè ob hoc periculum uenam scire cogebatur. In hac enim fortè quis incidisset, pollicibus se praebaturum medica-
menti experimentum, & se uocari, si quando uisus aliqua in parte gutturis emicuisset phlegmone, ante sanguinis mis-
tionem praecipit. Itaque rogatus, medicamentum illud, statim hominem curauit. Ut autem iterum profecit, non in ipso tan-
tamentum illud doceret. Erat enim ille & locuples, & in pecuniis sumpta liberalis. Porrò ubi conuenient esset de pretio,
is qui uendebat scripturam: Hoc medicamentum, inquit, per antipathiam quandam utilitatem obtinet. Esse autem eam
antipathiam, ut qui curatur nesciat, unde conficiatur. In istis itaque alium daret, qui pro ipso disferet, quaque iure iurando
reciperet, se nulli eius medicamenti facturum copiam prorsquam ipse, qui didisset, fore desinatur. Itaque à morte eius,
qui indicaret, non tantum ille qui didicerat, stum hominem; sed & alios sanabat: & mihi ne petenti quidem medicamenti
exemplum uolens ac labens obtulit. Erat autem medicamentum nihil minus operatum. Atque ego sanè hæc tibi de humano ster-
core autem puer, cuius sterces accepturus erat, ut ipse qui medicamentum dederat ostendit, lupinis, illis uidelicet, qui ex more edi
solent cum pane bene cocto in cibano, modicum salem, & fermentum habentem. Præbat autem bibendum uinum uetus:
atq; hæc omnia mediocri in quantitate, modo ut perfecte ea puer posset concoquere. Itaq; cum primo die eo uisum esse uisus, po-
stero tamen die nondum sterces capiebat, sed in eo quoque die rursus eodem alebat uisum, ac tertio denum ex eorum sume-
bat: ac postea arefacto utebatur, multo ut stercore canino, ut ante dictum est. Dicebat autem illum, qui docerat, fugiantem
alios cibos ob factorem, prætulisse lupinus: se se uero experimenti gratia, carnes gallinaceas, aut perdicum ex aqua, aut tenui-
uiriure bene coctas per se exhibuisse, & medicamentum nihil minus operatum. Atque ego sanè hæc tibi de humano ster-
core narare possum. hæc Galenus. Ceterum fit ex humano stercore uires organici aqua, praesertim; ex eo, quod homo ster-
cus excreuerit, quae cuniculosis, ex edentibus, sinuosis, & contumacibus ulceribus mirifice opem praestat. Delet & oculorum
argemas, ac nubeculas. Quinetiam carcinomata sanat exterius adhibita. Intus uero sumpta comitialis inuat: lapidem in
renibus, & uescica comminuit; aqua intercuti laborantibus prodest: item & is auxiliatur, qui non modo à cane rabido
demorsus sunt; sed etiam ab omnibus alijs animalibus icti, quae uenenum eiaculant. Porrò oleum, quod possidet insillitani-
am aquam ab organo emanare solet, carcinomata, sinus, aliaque, uicera, quae Graecis cocoethe dicuntur, etiam ualentius san-
tat. Bubulum deinde sterces (ut idem Galenus citato loco scriptum reliquit) exiccatis, attrahentisque & ipsam effusa
calculatis, ut palam facit, dum apum resparumq; morsus inuat. Atque hæc ut à proprietate substantias totius inuenitur, fieri
potest. Ceterum humidum illud uere collectum, cum boues herbas depascunt, impositum rusticiorum phlegmonas disic-
tibus, & aqua intercuti laborantes inuat. Scire tamen oportet, omnia id genus medicamenta duris agris illius hominum cor-
poribus aptari, nempe fformam, & mesoriam, & qui opus obeunt adeò ualidum. Quæ & ad eorum scirrhoros tumore ac-
tato in cataplasmatibus formam composita illinuntur. Caprinum præterea digerentis, & acris est facultatis, adeò ut indurata
scirrhoros in modum tumoribus congruat, nec tantum lenis, ad quos creberrimè medici non pauci huiusmodi ster-
cora applicant; sed etiam aliarum partium. Siquidem ego (inquit Galenus) eo usus sum ad genus tumorem habens in-
ueteratum, & agrè solubilem, in suo fieri cataplasmate ex farina hordeacea per oxyratam, indito uidelicet hoc sterco-
re, & mirifice homo ille suis adiutus. Erat autem rusticus, in quo id factum est. Et iam etiam alius rusticus, cum sit
medicamentum, quam ut mulieres urbanas, aut pueros, aut omnino qui molli sunt carne, sanare possit. Quin & ad aquam
nifeso redditi acris. Quamobrem sanè ad alopecias congruit, & omnia adeò quae extergentia medicamenta deside-
dantur ad parotidas; & bubonas disturniores. Est enim uis eius cuiusque etiam uis, absterforia, & digerens, nec eam
pariam

Aqua, & oleum ex humano stercore.

Bubuli sterres ex Gal.

Caprini sterres ex Gal.

eam parvam habet digerendi potentiam. Nam medicus quispiam ex ijs, qui in agris, & vicis medicinam exercent, utebatur eo ex aceto ad viperarum morfus. & multo sanè etiam magis aliarum bestiarum, ac profectò ex ijs complures servauit. Et hic ipse quoque medicus arguatur potandas ipsas *αυραβας*, hoc est, pilulas caprinæ ex uino præbuit, & ad profusum muliere cum thure apposuit. Que omnia sanè optimus medicus ignorare non debet. ceterùm potiora eligere potissimùm ad vrbanos, & honoratos, aliisquæ existimationis viros: in quibus quædam ex tali nunquam sum vsus medicamine, cum multo meliorum superet copia. Attamen existit nonnunquam talis vsus, aut in itinere, aut in venatione, & rusticatione, cum filicet meliorum nihil adferuit, aut homo rusticus perinde fuerit carnis duræ, ac asinus. Nam eiusmodi multos in agris reperias dignos, qui bibant *σπυραθος*. Ceterùm è canibus ossa comedentibus ftercus, præterquam quòd cæteris tum præstantius, tum candidius habeatur, fistula gutturi insufflatum anginam curat: sicuti & dytencuriam ex lacte caprino haustum, in quo prius igniti calculi fuerint extincti, aut ignitum ferrum, quòd Greci *σπυραθος* vocant. Quædam periodicas, circularesve fugat febres, si cochlearis insufflatum anginam curat: sicuti & dytencuriam patiente. Prodest & malignis vlceribus in infernum, vel emplastris ad id facientibus commissum. Prolet etiam ius viribus Lupinum: idcirco id magnis laudibus extulit Galenus citato loco, sic inquit. Lupinum ftercus quidam colicis potandum habent non tantum in ipsis paroxyzmis; sed etiam in interuallis, siquidem pblegmonè nacarent. Quorum ego quosdam uidi non amplius hoc affectu corripet, & corripetis non amplius id grauius passos, sed nec post paucum temporis. Accipiebatur autem ille albus potius lupinorum ftercus, quæ uale ossa ederint, solent exorcere. Verùm illud etiam in eo mirabar, quòd uel iussu pblegmonè euidenter sepe nuperum inuisisset. Itaque hic ftercus capiebatur, quod non decidisset in terram: id quod non erat inuentu difficile. Ea enim est luporum natura, quæ canum, ut suspensò altero posteriorum crurum, & meiant, & caceni in eminenti quopiam loco ex terra. Itaque in spinis sepe glæte ftercus lupinum reperitur, & fruticibus, nepribus, herbisque procerioribus. Inuenitur porò in ftercore illorum & nonnihil ossium deuorati animalis, quod ut effugit commanfonem, ita & concolionem: quod & ipsos contundens ac conterens, bibendum præbuit colicis: ac si homo esset puritatis amans, miscebat, & falsis quippiam, aut piperis, aut quippiam eiusmodi. Ut plurimum autem ex uno alio consistit tenuis: bibendum præbatur interim vrò etiam ex aqua. Hoc ergo ftercoris, quod patientibus libus applicandum esset, iubebat suspendi simul confectò ex lana non cuiuscumq; omis, verùm multò præstabat eam esse ouis à lupo lanata, unde quod ad hunc usum accommodaretur, esset conficiendum. Quòd si talis non adesset lana, ex pelle ceruina, & loriam quod cingeret illa, & in quo ftercus contereretur, parari præcipiebatur. At non nullam ad magnitudinem maximæ sabs confectum, quam experuendi gratia indito ftercore quibusdam suspendimus, nec potissimum non mirari, cum plurimos ipsorum uideremus aditus: ceterum ad ollulam duas ceu aures affiximus, per quas loriam transmitti possit. Quòd autem, ciconia finem comitiales iuret, planè refellit Galenus, afferens eos esse redarguendos, qui talia scripserunt. De ouillo, columbino, gallinaceo, murino, & crocodilino, cum falsis superque differerit Dioscorides, nec plura à Galeno, & alijs descripta repererim, quæ medicina magis competere possint, non est quid amplius addendum existimem. Vt eruntamen animaduertendum est, quòd, quæmadmodum etiam de animalum seclibus diximus, ftercora ipsa inter se plurimùm differunt temperamenti, & uictus animalis ratione. Quippe quòd alterum sit alteropius, minusve calidum, pro animalium diuersorum generum temperie, aut pro alimentorum temperamento in eiusdem speciei animalibus. Ceterùm non duxi præsertimendum, quod de iucis ftercore scribit *Marcellus empiricus*, ad ischiadicis, & arthriticis, cum certè admirabile sit auxilium. Ille itaque sic habet: Incredibile, & unicum remedium ischiadicis, & arthriticis, hoc est, quo & ipse *Antonius medicus* Galenus est, & multos ita accedentes, ut mouere se sine cruciatu nequirent, intra quinque dies alia, & ambulare autem intra septem dies facit. Conficitur sic: Finem ibicum septimadecima colliges, quanquam & alia luna vetere collectum, simili efficacia profici, dummodo medicamen septimadecima luna componatur. Ex eo ergo simo quantum uisus manus pugno pleno poteris comprehendere, dummodo impar sit numerus pilularum, in mortarium mites, atque aduicias piperis grana uigintiquatuor, diligenter sitè trita. tunc addes mellis optimi heminam, & uini reterrimi optimi sextarios duos, & contritis prius pilulis riuieris miscebis, & repones in uasculo vitro, ut cum fuerit opus, paratum habeas medicamentum ad subueniendum. Sed ut maior sit medicaminis efficacia, luna septimadecima illud facere debebis, & cum datus fueris, à die Iouis incipe, & per dies septem continuos dato, ita, ut qui remediandus est, stans in scabello contra Orientem bibat, quæ potio, si ita, ut scripsum est, data, & obseruata fuerit, etiam si omnibus articulis, & coxa infirmis contraxissetque fuerit, & immobilitas, ac desperatus iacueris, necesse est, ut septima die ambulet. Hæc ille, qui est non dixerit, quantum huiusmodi medicamenti quoties sumere affectus oportet, intelligendum tamen censeo. ut in septem aequales partes diuidi debeat, & una quoties famie. Quod *Græcè* *αυραβας*, Latine Stercus & simum uocatur: Arabice, Hebel, Zebel, aut *Bhar* *hugianum*: Italicè, Sterco: Germanicè, DrecKen: Hispanicè, Estiercol: Gallicè, Fiente.

Canini ftercoris vires.

Lupini ftercoris vires ex Gal.

Ciconia ftercoris.

Nomina.

Οἶνον.

VRINA.

CAP. LXXIII.

H Vmanam vrinam suam quicque bibere, contra viperæ morfus, ac venena, incipientemque aquâ inter cutem proderit: scorpionis, viperæ marinorū, draconisque morfus, ea conuenientissimè fouentur. Canina ad perfundendos canis morfus idonea est: pruritus, & lepras nitro addito expurgat. Sed vetus vlcera capitis manantia furfures, pforas, & feruidas eruptiones, multò magis abtergit: nomas, & præcipue genitalium, cohætauribus infusa manans plus supprimit: decoctaque in calyce mali punicæ, earum vermiculos abigit. Pueri impubis reforspta urina, orthopnoicis auxiliatur: decocta in aëro uase cum melle emendat cicatrices, argema, caliginisque. ex ea, & cupro idoneum aurum ferrum conficiunt. Quod in vrina subsidit, illi uignem sacrum mitigat: serufactum cum cyprino, inditumque, vulluæ dolores mulcet, frangulatus leuat, genas deterget, oculorum cicatrices expurgat. Taurina si cum myrra infillitur, aurium dolores lenit. Aprina uiribus eisdem prædita est: priuatum comminuit vesicæ calculos, & potu expellit. Caprina ad aquam quæ curem fudit, cum nar di spica quotidie binis cyathis cum aqua bibitur: vrinamque per alium extrahit: lyciscurium appellat, simulac excernitur, glaciari coireve in calculi duritiam, vulgo creditum est, quare quod de ea proditum est, vanum esse conuincitur. Est enim quod à nonnullis uocatur succinum pterygophoron, ideo ditum, quòd pennas ad se alliciat. Id potum ex aqua stomacho, alioque fluxione laboranti conuenit.

Vrina

Vrinarum fa-
cultates ex
Gal.

Vrina apri.

Vrinę medic-
na contēpfit
Galenus.

Chryfocolla
faciunt.

Vana de lyn-
curio opio.

Eneclij opi-
o uana.

Saliaz uires
ex Galeno.

Nomiua.

Vrina omnes quidem, ut scriptis tradidit Galenus lib. x. simplicium medicamentorum, facultate sunt calide: sed plus tamen animalium calidiorum, minus autem frigidiorum. At urina hominum omnium propie aliarum vrinarum est imbecillima, & exortis porcis domesticis, quibus exempti sunt testes. Nam illorum omnis est totius corporis temperatura temperie hominum, & urina similiter debilis. Verum montanorum aprorum maldia est, ut etiam ex odore apparet, qui ritique acerrimus est. Hac vrinam Petrus ad puerorum uermes, oleum suo in utriculo vrina admittentes, & in fumo tantum suscitantes, donec crascescat ad mellis spissitudinem: deinde illud diligenter affertunt, coque puerorum naves, tempora, & amblicum inquant magno sane successu: nam & ego sepe periculum feci. Sed quoniam Dioscorides complurimum vrinarum vires descripsit, ut quas rarior, ac diuersis morbis vtilis esse existimauerit: Galenus tamen vrinam medicamentata parauitensile videtur. Quippe qui crederet, quem admodum & de sanguinis differens inquit, cum parata reperiantur vtiliora medicamenta, ac experimento comprobata, vix precipue morbis congruentia, quibus vrinam conferre nonnulli autumant, carum medicinas ad curiosos superstiososq; spectare magis, quam ad peritos medicos, qui hac nauosco, incerta, remedia nunquam probatis, expertique preponunt. Quod autem puerorum vrina egrę spirantibus conferat (ut Dioscorides auctor est) minime probat Galenus, cum loco citato inquit. Vrinam pueri orthopneas ocatas gratia ebibere necessarium non est, cum sint & alia medicamenta, quas huic medeantur affertunt. Quin cum bibisset quidam, affectu liberatus non est, ut non eximum quid prater alia possidet. Chryfocolla conficiendi rationem, quam fieri ex puerorum vrina praedit Dioscorides, quamq; seplasiarū, & aurifices vulgō Borrace nominant, duobus in locis scriptam reliquit Galenus lib. ix. simplicium medicamentorum, ubi de ea spiciatim egit, & lib. x. eorumdem de vrinis differens. Et quoniam ut libro quinto dicitur) legitima, probatq; chryfocolla fossilia habeatur, fit tamen artificie ex pueri vrina in ardentissimis solis caloribus arco mortario, atque etiam pistillo aereo tandiu circumacta, donec mellis spissitudinem assequatur. Praesertim, que hoc modo paratasit, ad contumacia vlcera sananda, exedentiaque coerenda. Illud profecto uanum, ac fabulosum esse manifeste deprehenditur (ut hic Dioscorides scribit, & nos eum secuti superiori libro in succini mentione ostendimus) quod vrina lyncis, simulac exteritur, duretur, coeatue in lapidem illum, quem Lyncurium uocant. Quippe quod is inter succini genera ab omnibus fide dignis auctoribus recensetur, quod suę proprietate nature permas ad eam trahat, quemadmodum & cetera succini genera paleas, festucas, ac leuissima queque alliciunt. Quantum vero ad legitimum lyncurium vulgare ille lapis discret, qui officinis lapis lyncis appellatur, & cuius est usus apud seplasiarios, & medicos, qui simplicium medicamentorum scientiam negligunt, & dyducent, qui simplicium hystorias, & facultates optime norunt. Quandoquidem, quem pro fabuloso lapide lyncis uidentat impostores, lyncurium succini genus haudquaquam esse, nec alius quis lapis eius irribus rescondens, nec si quidem vrinam cieat, & vnum, vesicaque calculus comminatur, ut seplasiario uerum vulgus opinatur: qui parum Dioscoridis, aliorumq; in re medica bonorum auctorum familiaritatem curant. Ceterum hinc satis constare arbitror, Chryfocollam Eneclijum (paleam uiri aliquam docti dixerim) plane hallucinari, quod libro i. cap. xx. v. i. de re metallica, poetarum fortasse, & aliorum quorundam fabulis addidit magis, quam vix probatissimum auctorum testimonij, probare contendat, Lyncurium ex urina lyncis coalescere, atque ex maris urina fuluum fieri, ex semine uero urina album. Hanc autem opinionem suam ex eo comprobare uideretur, quod aliquando in uesica apri, iteque suis domesticis lapillos inueniri. Ex quo postea colligit, mirum non esse, quod lyncis quoque urina in lapillos concreseat. Sed quam leuis & infirma sit hac ratiocinatio, ut comprobet quod contendit, quamq; uana sit opinio hac, eorum sit iudicij, que suis magnis laboribus, multis studijs, summaque diligentia rerum simplicium peritiam sunt affecti. Atque haftenus de vrinis, & hycurio. Restat modo, ut etiam de Salua aliquid in medium afferamus. Itaque cum eius non meminerit hic liber Dioscoridis, postquam nonnullis humani corporis morbis opitulari, ea de eius uiribus, & facultatibus hic referam, qua a Galeno libro x. simplicium medicamentorum produntur his uerbis. Sielon, siue fualon, siue ptyelon appellare libet, nihil interest. Verum id sciendum est, um eius esse differenciam, tum in animalium speciebus, tum in eorum uinoquoque salua, aut agrotos ieiunio, aut sitiundo, aut cibo potuque sumpto. Etenim ut vrina, & bilis, & sudor; sic etiam salua sumpto quidem cibo imbecilla est: maldia & acris eorum, qui ingenti aut inedia, aut siti premuntur. In medio utriusque est eorum qui probe concoxere quidem, nondum tamen cibum potumve ingererunt. Hac ergo salua nutrices puerorum lichenas curant, parum uidelet digitum rigantes, ac nondum sint extineta. Sed & triticum mandantes rustici non pauci furunculis imponunt. Nam celeriter esse digerit, & concoquit: cum si macerarent aque, non eque prodeset. Ex quo liquet saluam ipsam auxily robur adferre. Atque corporibus mollibus, & puerorum, panem, non triticum imponunt ore commaniam. Porro omnia sic commaniam digerunt, & sugillata, ceteraque echynomata, maxime ubi panis simul cum pauca radice fuerit commanias. Porro tota substantia uel maxime aduersa est salua bestijs hominem interficientibus, ceu dicitur etiam Nicander poeta refert. Pollicius autem mihi quidam incantationem sese ostenderit, quæ scorpion interficeret: ubi illam semel dixisset, in scorpion expat: inde rursum eam obmurmurans iterum scorpion conpuit: ubi uero tertio dixisset, atque expulset, mortuus est scorpion. Ad postea ego absque incantatione a sola salua morientem uidi scorpion, idque celeriter passim a salua eferientum, aut stientium: stardē autem ab illis, qui cibo, potuq; fuerant impleti: in alijs autem proportionē. Quod a pto Grecis, Latins, Vrina, & Lotium nominatur. Arabicis, Baulthalis, uocatur. Quod uero eidem, zissas, & uisus, Græcē, Salua Latine pariter & Italicē uocatur: Arabicē, Busfach, Bezach, & Lhab.

M E L.

M E L.

C A P. LXXV.

Pincipem locum obtinet mel, quod Atticę regionis est, præcipue ex Hymetto, mox Cycladibus infusus, & è Sicilia cognomine hyblæum. Magis probatur dulcius, & acre, odoratus, subtilia, nec humectum graue, & minime fluxum, quod ob leuacem lentitiam non facit abruptum, tractū que resilit in digitos. Mel abstergendi uim habet: ora venarum aperit, humores euocat, qua ratione carnem glutinat, medetur impetigini coctum cum liquido alumine, & illitum: item aurium sonitui, & glandem recutitis operit, præsertim quæ circumcussione aperta non est, si melle præputium a balneo trinta diebus emolliatur: oculorum caliginem discutit: faucibus, tonsillis, anginæ collutum, gargarizatumve medetur: vrinam citat: auxiliatur tussi, & a serpente percussis, contra haustum meconium cum rosaceo calidum assumitur: aduersus yvema fungorum, & rabiosi canis morium linctū, aut potū proficit: crudum tamen aluum inflat, tussim lacellit, & ea de re desumptum vñus apertum est. Primitum tunc

in

in mellis genere vernum, deinde æstiuum: hybernium verò, utpote quod crassius constat, deterrimum reputatur, ceragini faciendæ idoneum. Quod in Sardinia gignitur mel, amarum est: quoniam apes inibi absinthio vescantur. quo vitia cutis in facie, & maculæ apertissime perunguntur. Heraclia in Ponto quibusdam anni temporibus, propria quorundam florum dote, mel conflatur: quod qui edere, mète abalicanantur, ac sudore diffluunt. Remedio sunt elitata ruta, & fallamenta, aut epotum multum. resumpta, quoties vomitiones rejiciuntur. Acce autem est, & olfactu sternutamenta movet. Quod cum cocto illitum, fœminarum curem emendat, & cum sale lugillationes rapit. Est & aliud concreti mellis genus quod saccharon nominatur. In India verò, & felici Arabia in arundinibus invenitur. falsi modo coactum est, dentibus, ut fal, fragile, alio idoneum, & stomacho vitale, si aqua dilutum bibatur: vexatæ renibusq; auxiliatur. Illitum ea discit, quæ tenebras oculorum pupillis offundunt.

MEL, quod apes colligunt, omnibusq; vulgarissimum est (auctore Galeno lib. III. de alimentorum facultatibus) Moritur in plantarum folijs: earumq; neque succus, neque fructus, neque pars, vilo pacto dici potest, sed eiusdem cum rore generis est: non tamen assidue, nec copiose, ut ille, provenit: repertumq; est aliquando sitate super arborum, ac fructuum, herbarumq; folia mel quàm plurimum adeo ut agricola velut ludentes canerent, Insipiter melle pluit. Cui

Mellis conf.

M E L.

